

İkinci Dünya Savaşı

Savaş Öncesi Yaşanan Gelişmeler

- ▶ 1- 1919 Paris düzeninin kurucularından Japonya'nın 1931'de Mançurya'yı 1937'de Çin'i işgali.
- ▶ 2- İtalya'nın 1935'de Habeşistan'ı işgali.
- ▶ 3- 1936'da yaşanan İspanya iç savaşı.
- ▶ 4- 1935'de Versay anlaşması kayıtlarından kurtulan Almanya'nın Avusturya'yı ilhak etmesi (1938), Çekoslovakya ve Polonya'da Alman genişlemesi
- ▶ 5- İngiltere ve Fransa tarafından verilen garantiler.
- ▶ 6- Alman-Sovyet İttifakı ve Polonya'nın paylaşılması 1 Eylül 1939

**GERMAN TERRITORIAL LOSSES
VERSAILLES TREATY 1919**

Alman-Sovyet Saldırmazlık Paktı

► Alman-Sovyet Saldırmazlık Paktı

Sovyetler ve Batılılar arasında yapılmaya çalışılan ortak cephe ya da "barış cephesi" görüşmelerinden olumsuz sonuç çıkması üzerine, Stalin zaman ve alan kazanmanın Hitler'le doğrudan anlaşarak gerçekleşebileceğine karar verdi. 10 Mart 1939'da Stalin Batılıları bir Alman-Sovyet çatışmasının gerçekleştirmeye çalışmakla suçladı.

- Hitler de bir Batı-Sovyet yakınlaşmasından endişeleniyor ve bunu bozmak istiyordu. Hitler, 20 Ağustosta Stalin'den Alman Dışişleri Bakanı Ribbentrop'u kabul etmesini istedi ve 23 Ağustos'ta Moskova'da Alman-Sovyet Saldırmazlık Paktı imzalandı.
- Tipik bir saldırmazlık paktı olan bu anlaşmanın gizli maddesinde Doğu Avrupa'da ve özellikle Polonya ile Baltık bölgelerinde Alman ve Sovyet etki alanları belirlendi. Bunu izleyecek Polonya'nın işgali ile birlikte 2. Dünya Savaşı başlayacaktır.

Polonya'nın Bölüşülmesi

- İngiltere ve Fransa Polonya'yı işgal ettiği için Almanya'ya karşı savaş açarlar, ama SSCB'ye savaş açmazlar. İngiltere Başbakanı Churchill 1 Ekim 1939 tarihinde, yani SSCB'nin Polonya devletine ait topraklara girmesinden yaklaşık iki hafta sonra SSCB'nin bu hareketini Polonya'nın işgali olarak değil ama Almanya'ya karşı açılan bir cephe olarak nitelendirir.
- Churchill aynı konuşmasında Sovyet birliklerinin Polonya'ya kendi güvenlikleri açısından girdiğini söyler. Churchill bu tespiti yaparken yanlış mıydı? 1939 Eylül ayında olan Polonya'nın paylaşılması değil, tam aksine Nazi ve Sovyet devletlerinin birbirlerine karşı yaptıkları askeri hareketlerdir.

1 Eylül 1939 sabahı Alman ordularının Polonya'yı işgale başlaması karşısında Polonya fazla dayanamadı. Çünkü Almanya yıllardan beri askeri hazırlık içindeydi. Savaş başlayınca 5 tümeni zırhlı, (Panzer) olmak üzere, 52 tümenlik bir kuvveti bilfiil savaşa soktu. Alman hava kuvvetleri ise bu sırada Avrupa'nın en üstün kuvvetiydi. Alman Genelkurmayı şimdi yeni bir savaş metodu kabul etmişti. Bu da Yıldırım Savaşı (Blitzkrieg) idi. Esası zırhlı kuvvetlere ve süratle dayanmaktaydı. Buna karşılık Polonya'nın 30 tümenlik bir piyade kuvveti var idiyse de, bu ancak kağıt üstünde mevcuttu ve gerçekten mevcut olanın silah ve teçhizatı da Alman Ordusununki ile mukayese bile edilemezdi.

İttifaklara ve garantilere rağmen, İngiltere ve Fransa Polonya'nın yardımına gidemediler. Hem askeri hazırlıkları ve hem de stratejik şartlar dolayısıyla yardıma gidebilecek durumda değildiler. Böyle olunca Polonya Almanya'nın karşısında yalnız kaldı. Savaşın onuncu gününden itibaren Alman orduları Varşova'yı muhasaraya başladılar.

Polonya'nın sonunun yakın olduğunu görünce, Sovyetler de emperyalist emellerini gerçekleştirmek, fırsattan faydalanmak ve 23 Ağustos Paktı'nın kendilerine ayırdığı parsayı ele geçirmek için harekete geçtiler. Pravda gazetesi 14 Eylül 1939 günlü sayısında, Polonya'da 8 milyon Ukraynalı ile 3 milyon Beyaz Rus bulunduğunu ve Polonya Hükümetinin bu azınlıklara kötü muamele yaptığını yazıyordu. Ruslar üç gün sonra baklayı ağızlarından çıkardılar. Polonya'daki Ukraynalılarla Beyaz Rusları koruma bahanesiyle 17 Eylül sabahı Sovyet orduları da Polonya'ya girmeye başladı. Rusya'nın bu saldırganlığı karşısında İngiltere ve Fransa Sovyet Rusya'ya da savaş ilan etmeyi düşündülerse de, bu devleti Almanya'nın kucağına daha fazla itmek olacağından vazgeçtiler. 27 Eylülde Varşova'nın teslim olmasıyla Polonya haritadan siliniyordu.

Polonya bir yandan Almanya'nın, bir yandan da Sovyet Rusya'nın istilasına uğrayınca, şimdi 23 Ağustos Paktı'nın gizli anlaşmasına göre, iki devletin ganimeti paylaşması gerekiyordu. Bu amaçla, Alman Dışişleri Bakanı Ribbentop 27 Eylülde Moskova'ya gitti ve 28 Eylülde Polonya'yı paylaşan antlaşma imzalandı. Bu antlaşma 23 Ağustos Paktı'nda bir değişiklik yapmış ve **Litvanya'yı Sovyet Rusya'ya bırakmıştır**. Buna karşılık, **Almanya'ya Polonya'dan ayrılan bölgenin sınırları genişletildi ve Varşova ve Lublin bölgeleri de Alman bölgesine katıldı**. Bunun doğusunda kalan kısmı da Sovyetler aldı. Bağımsız Polonya'ya son verilmişti.

Almanya ve Sovyetler 28 Eylülde Moskova'da ortak bir bildiri yayınlayarak, Polonya meselesinin Avrupa barışına temel teşkil edecek şekilde çözümlenmiş olduğunu artık **savaşa devam etmenin gereksiz bulunduğunu, eğer bu barış teklifi reddedilecek olursa, meydana gelecek olaylardan İngiltere ile Fransa'nın sorumlu** olacağını bildirdiler.

Hitler 6 Ekimde Reichstag'da verdiği bir söylevde **barış teklifini tekrarladı**. Bu teklife Fransa ve İngiltere de 12 Ekimde cevap verdiler ve her ikisi de barış teklifini reddettiler. **Fransa gerçek barış elde edilinceye kadar silahı elden bırakmayacağını bildirdi. İngiltere ise, Çekoslovakya ile Polonya'ya yapılan kötülüklerin düzeltilmesini istedi**. İki devletin barış teklifini reddetmelerinde, Alman-Sovyet işbirliğinin devamlı olamayacağına inanmaları önemli bir rol oynamıştır.

Bununla birlikte, teklifinin reddedileceğini bilen Hitler de, **10 Ekimde komutanlarına verdiği talimatta, Alman kara, hava ve deniz kuvvetlerinin Belçika, Hollanda ve Lüksemburg üzerinden İngiltere ve Fransa'ya karşı harekete geçmek üzere en kısa zamanda hazır olmasını bildiriyordu**.

Sovyetler Almanya ile Polonya'yı paylaşan 28 Eylül antlaşmasını imzalamadan, yine 23 Ağustos Paktı ile kendilerine ayrılmış olan Baltık memleketlerini de ele geçirmek için harekete geçtiler. 27 Eylülde Estonya'ya başvurup, bu memleketten, kendisine deniz ve hava üsleri vermesini istedi. Vermediği takdirde Estonya'yı derhal işgal edeceğini bildirdi. Almanya'nın kendisine herhangi bir yardımda bulunmayacağını bilen Estonya, bu isteğe boyun eğmek zorunda kaldı. 28 Eylül 1939 da Estonya ile Sovyet Rusya arasında imzalanan "karşılıklı" yardım antlaşması ile Estonya, Sovyet Rusya'ya deniz ve hava üsleri veriyor ve 25.000 kişilik bir Sovyet kuvvetinin memleketinde bulunmasını kabul ediyordu. Bu Estonya'nın Sovyetler tarafından işgalinden başka bir şey değildi.

Sovyetler 5 Ekimde Letonya ve 10 Ekimde de Litvanya ile imzaladıkları "karşılıklı" yardım paktları ile, Estonya'da elde ettikleri hakları bu memleketlerden de aynen sağladılar. Bunlardan yalnız Litvanya, verdiklerine karşılık bir taviz alabildi. 28 Eylül 1939 tarihli Alman-Sovyet anlaşması Polonya'nın Vilna bölgesini Litvanya'ya vermişti. Fakat Litvanya vasıtasıyla Vilna bölgesi de Sovyetlerin fiili egemenliği altına geçmiş olmaktaydı.

Polonya ve küçük Baltık memleketlerinden sonra sıra Finlandiya'ya gelmişti. Fakat Finlandiya işi Sovyetler için o kadar kolay olmadı.

Hitler Polonya meselesini çözümledikten sonra Batıya, İngiltere ve Fransa'ya dönmeye karar vermekle beraber, **bu kararını hemen yürürlüğe koyamadı.**

Bir defa, komutanlar Fransa ile savaşın kolay olmayacağını söylüyorlardı. İkincisi, Almanya Fransa'dan önce Norveç'e dönmeliydi. Çünkü savaşın çıkmasıyla birlikte **İngiltere, 1. Dünya Savaşında yaptığı gibi, Almanya'yı denizden abluka altına alabilirdi.** Bu ablukaya karşı mücadele edebilmek için, **Alman deniz kuvvetlerinin Norveç fiyordlarında denizaltı üslerine ihtiyacı vardı.** Bu üsler ele geçirilirse Alman deniz kuvvetlerinin durumu kuvvetlenecekti. Nihayet, Norveç'in ele geçirilmesi için belki zor kullanmaya da ihtiyaç olmayacaktı. Çünkü Norveç Nazilerinden Vidkun Quisling bir hükümet darbesi de yapabilirdi.

Hitler, komutanlarının fikrini kabul etmeyip Batıya dönmekte ısrar etmekle beraber, **Fin-Rus savaşının ortaya çıkardığı gelişmeler Hitler'i harekete geçmekten alıkoydu.** Quisling Norveç'te hükümet darbesini yapamadığı gibi, Fin-Rus savaşının son günleri Hitler'i de endişeye sevk etti ve Norveç'i işgal fikrini o da benimsedi. İngiltere ve Fransa Fin-Rus savaşının başında İsveç ve Norveç'e çıkarma yapma fikrinden vazgeçmişlerdi. Finlilerin Rusya karşısında yenilmeye başlaması üzerine bu fikri gündeme aldılar. Çünkü Mannerheim Hattında 10 Şubatta gedik açılınca, **Finlandiya, İsveç, İngiltere ve Fransa'ya başvurup 50-100.000 kişilik bir kuvvetle kendisine yardım edilmesini istedi. Bunun üzerine İngiltere ve Fransa, 2 Mart 1940 da İsveç ve Norveç'e verdikleri birer nota ile geçit istediler.** Her iki devlet de bu isteği reddetti.

İngiltere ve Fransa, İsveç ve Norveç'ten zorla geçmeye karar verdilerse de, İsveç, Finlandiya ile Sovyet Rusya arasında hemen aracılık yaparak 12 Mart 1940 barışını sağladı.

GERMAN INVASION OF DENMARK AND NORWAY 1940

0 400
MILES

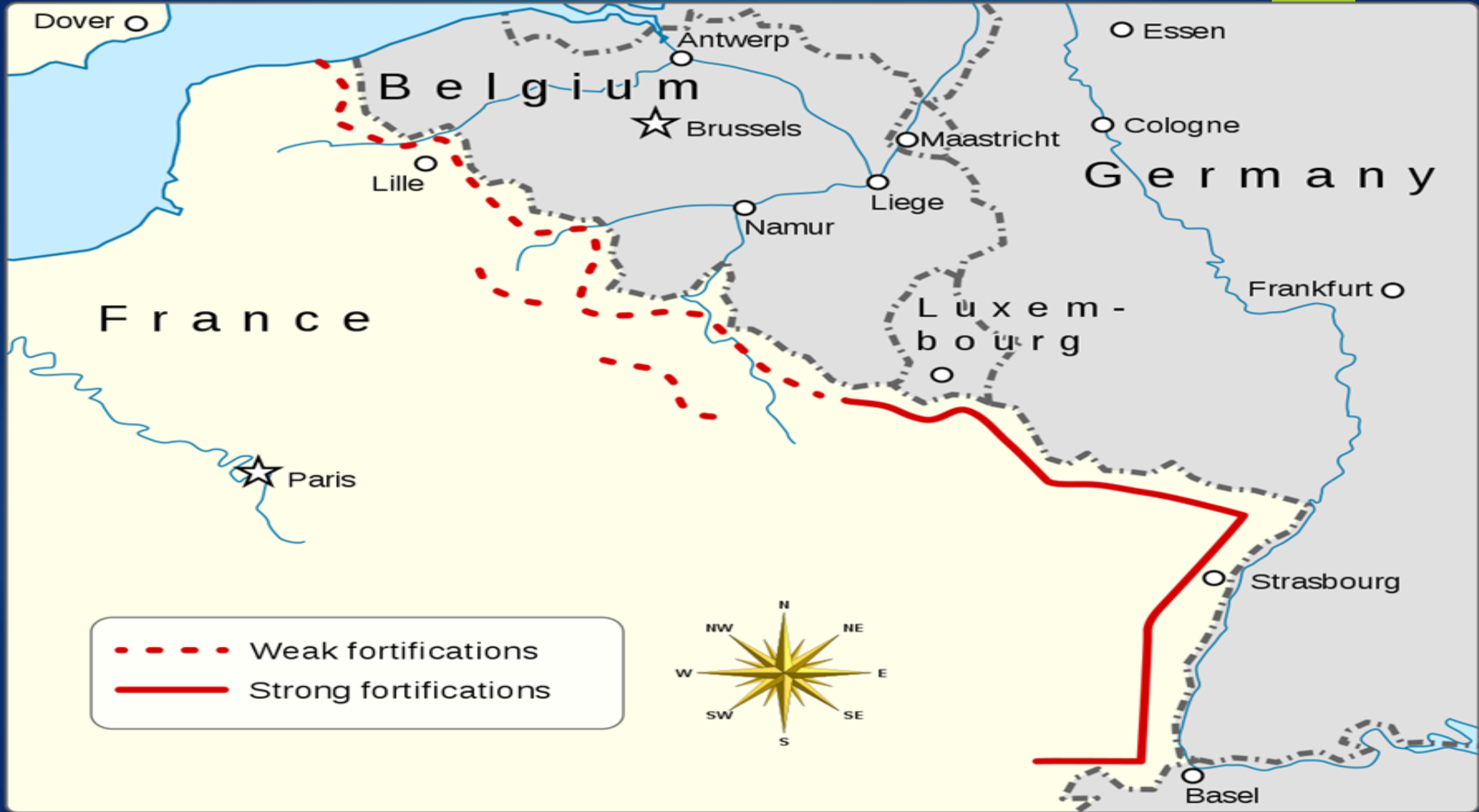
➔ German Invasion Routes

Norveç ve Danimarka'nın işgali ile Almanya'nın doğu ve kuzeyi artık güvenlik altına alınmış oluyordu. Artık Batıya dönülebilirdi. 10 Mayıs 1940 sabahının erken saatlerinde Alman orduları Belçika ve Hollanda'ya giriyordu. **Bu, Hitler'in Batıya taarruz için verdiği 13'üncü emirdi. Fakat bu sefer gerçekten taarruz yapılıyordu.** Batı taarruzu 10 tümeni zırhlı olmak üzere 104 tümen ve 3.000 tankla yapılıyordu. Bu kuvvetler daha sonra 140 tümene kadar çıkacaktır.

Almanya'nın Batı taarruzu Batılılar için bir bakıma sürpriz olmuş, bir bakıma olmamıştır. Bazı Alman general ve subayları ile Dışişleri Bakanlığının üyeleri, Hitler'in Fransa'ya taarruzunu tasvip etmemişler, bunun bir delilik olduğunu söylemişler ve bu sefer Almanya'nın yenileceğine inanmışlardı. Bu sebeple, Hitler'in Batıya taarruz için her emir verişinde, bu haber, bu kişiler tarafından özellikle Hollanda'ya duyurulmuştur. Fakat Hitler'in 12 defa fikir değiştirmesi, bu haberlere olan güveni sarsmış ve Almanya'nın Batılılara bir tuzak kurmak istediği inancına varılmıştı.

Bununla beraber, **İngiltere ve Fransa, Norveç'ten sonra sıranın kendilerine geleceğini bildiklerinden, Nisan ayının ilk günlerinde Belçika'ya başvurup, Belçika topraklarına asker yığmak istediler.** Çünkü Fransa'nın **Maginot hattı** dolayısıyla, Almanya'nın Belçika'dan sarkması bekleniyordu. **Belçika tarafsız olduğundan ve Almanya'yı da kızdırmamak için müttefiklerin bu teklifini reddetti.** Bunun üzerine onlar da kuzey Fransa'da Belçika sınırlarına yığınak yaptılar.

Alman saldırısı karşısında Hollanda ancak birkaç gün dayanabildi ve **15 Mayıs 1940 da Hollanda** teslim oldu.

Savaş başlar **başlamaz İngiltere ve Fransa Belçika'ya 500.000 kişilik bir kuvvet soktukları için, Belçika biraz daha fazla dayandı. Belçika 27 Mayısta teslim oldu ve müttefik kuvvetleri Manş kıyılarına çekildi.** Fakat Almanlar da müttefik cephesini de ikiye ayırmışlardı. Manş kıyılarına çekilen müttefik kuvvetlerini Almanlar Dunquerque'de kuşattılar. 665 gemi buradaki müttefik kuvvetlerini 28 Mayıstan itibaren denizden tahliye başladı ve tahliye 4 Haziran'da sona erdiği zaman 337.000 kişilik bir kuvvet kurtarılmıştı. Boşaltma sırasında şiddetli hava muharebeleri oldu. Almanya 300, İngiltere 130 uçak kaybetti. Bu, Alman Hava Kuvvetleri için ilk önemli kayıptı.

Diğer **Alman kuvvetleri** güneye sarkmalarına devam ederek, **14 Haziran'da Paris'e girdiler.**

Bu arada **10 Haziran 1940 da İtalya** da Fransa'ya savaş ilan ederek 2. Dünya Savaşına katıldı. Lakin İtalyanlar Fransızlar karşısında herhangi bir başarı kazanamadılar.

Bu yenilgiler Fransız kabinesi içinde mütareke eğilimini kuvvetlendirdi. Başbakan Reynaud mücadeleye taraftar olduysa da, İngiltere'nin ve Amerika'nın yardım yapamaması, İngiltere'nin şimdi kendi adasını koruma endişesinde olması, kabine içindeki mütareke görüşünü kuvvetlendirdi. Fransız Hükümeti İngiltere'den özellikle uçak istemişti.

Fransa, İngiltere ve Amerika'dan istediği yardımı alamayınca, 16 Haziran'da Başbakan Reynaud istifa etti ve yeni kabineyi mütareke taraftarı Mareşal Petain kurdu. Petain Almanlarla temasa geçti ve yeni Fransız Hükümeti 22 Haziran 1940 da Compiègne'de Almanya ile mütareke imza etti. **Mütareke, Almanya'nın 11 Kasım 1918 de mütareke imzaladığı vagonda imzalandı ve Almanlar bu vagonu Berlin'e götürdüler. Almanya Fransa'dan 1918'in intikamını almıştı.**

- Mütareke ile, Fransa'nın kuzey yarısı ile Atlantik kıyıları Almanya'nın işgaline bırakıldı. Geri kalan kısımda merkezi Vichy'de olan bir Fransız Hükümeti bulunacaktı. Fransa 400.000 kişilik bir işgal ordusunu besleyecek ve Almanlara esir düşmüş olan 1.5 milyon Fransız askeri Almanya'nın elinde rehin olarak tutulacaktı.
- Almanya Fransız donanmasını da almıyor, fakat bu donanma bir limanda kontrol altında tutulacaktı. Fakat Almanların Fransız donanmasına el koymasından korkan İngiltere; 3 Temmuz 1940 da, büyük kısmı Cezayir'de Mers-el-Kebir'de bulunan Fransız donanmasını bombardıman edip batırdı.
- Fransız-İtalyan mütarekesi 24 Haziran'da imzalandı. Fransa bir kısım toprağı İtalya'ya terk etti ve Fransa-İtalya sınırı gayri askeri hale getirdi.

FRANCE OCCUPIED BY AXIS POWERS 1940-1944

Sovyetlerin Baltık'a Yerleşmesi

- Sovyetler Almanya ile Polonya'yı paylaşan 28 Eylül antlaşmasını imzalamadan, yine 23 Ağustos Paktı ile kendilerine ayrılmış olan Baltık memleketlerini de ele geçirmek için harekete geçtiler. 27 Eylülde Estonya'ya başvurup, bu memleketten, kendisine deniz ve hava üsleri vermesini istedi. Vermediği takdirde Estonya'yı derhal işgal edeceğini bildirdi. Almanya'nın kendisine herhangi bir yardımda bulunmayacağını bilen Estonya, bu isteğe boyun eğmek zorunda kaldı. 28 Eylül 1939 da Estonya ile Sovyet Rusya arasında imzalanan "karşılıklı" yardım antlaşması ile Estonya, Sovyet Rüyaya deniz ve hava üsleri veriyor ve 25.000 kişilik bir Sovyet kuvvetinin memleketinde bulunmasını kabul ediyordu. Bu Estonya'nın Sovyetler tarafından işgalinden başka bir şey değildi.
- Sovyetler 5 Ekimde Letonya ve 10 Ekimde de Litvanya ile imzaladıkları "karşılıklı" yardım paktları ile, Estonya'da elde ettikleri hakları bu memleketlerden de aynen sağladılar. Bunlardan yalnız Litvanya, verdiklerine karşılık bir taviz alabildi. 28 Eylül 1939 tarihli Alman-Sovyet anlaşması Polonya'nın Vilna bölgesini Litvanya'ya vermişti. Fakat Litvanya vasıtasıyla Vilna bölgesi de Sovyetlerin fiili egemenliği altına geçmiş olmaktaydı.
- Polonya ve küçük Baltık memleketlerinden sonra sıra Finlandiya'ya gelmişti. Fakat Finlandiya işi Sovyetler için o kadar kolay olmadı. 31 Ekimden itibaren Sovyet basını Finlandiya aleyhine bir kampanya açmıştı. Görüşmeler kesildikten sonra, 28 Kasımda Sovyetler, 1932 tarihli Fin-Sovyet saldırmazlık paktını feshettiler. 29 Kasımda da, sınır olaylarını bahane ederek, Finlandiya ile diplomatik münasebetlerini kestiler. 30 Kasım sabahı Sovyet orduları Fin sınırlarına saldırıyor ve Sovyet uçakları Helsinki'yi bombardıman ediyordu.

- İngiltere ve Fransa'ya gelince:
- Fin-Rus savaşı karşısında, İsveç ve Norveç'ten Almanya'ya yapılan demir cevheri sevkiyatını kesmek ve aynı zamanda Finlandiya'ya yardım etmek için, Norveç'e çıkarma yapılması düşünüldü. İngiltere'de Bahriye Bakanı Churchill ve Fransız Hükümeti bu fikre hararetle taraftardı. Fakat Başbakan Chamberlain buna yanaşmadı. Çünkü, bir defa, İskandinav devletleri tarafsızlıklarını ilan etmişlerdi; ikincisi de böyle bir hareketin Sovyetleri kızdırmasından korkuldu.
- Bu şekilde Finlandiya savaşta yalnız kaldı. Ancak beklenmedik bir mücadele gücü gösterdi. Küçük Finlandiya Sovyetlere iki buçuk ay inatla dayandı. Nihayet Rus kuvvetleri 10 Şubat 1940 da Finlilerin Mannerheim Hattı'nda bir gedik açmaya muvaffak oldular. Bundan sonra Fin Cephesi yavaş yavaş çöktü.
- **Fin-Sovyet barışı 12 Mart 1940 da Moskova'da imzalandı.** Bu barışla, Viborg şehri ile Ladoga gölünün kuzey kıyıları dahil, bütün Kareli'yi ve Petsamo şehri hariç Petsamo koyunun bir kısmını Sovyet Rusya alıyordu. Hangö limanı da 30 yıl için Sovyetlere bırakılıyordu ve burada deniz ve hava üsleri kurabileceklerdi.
- Finlandiya bu kayıplara uğramakla beraber, bağımsızlığını şerefle korumasını bilmişti. Fin-Rus savaşı, Sovyetlerin askeri gücünün gerçek niteliğini de ortaya koymuştur. Bu olay, **Hitler'in Rusya'ya saldırma kararında etkili bir rol oynamıştır.**

Gerek kuzey, gerek doğu **Afrika hareketinin İtalya bakımından birinci gayesi Süveyş'i ele geçirmektir.** Mussolini bunun için üç kollu bir kıskaç uygulamak istemişti. Bu kıskaçın iki kolu kuzey ve doğu Afrika cepheleriydi. Bundan başka, Yunanistan ile Girit'i de alıp kıskaçın üçüncü kolunu Doğu Akdeniz'den yürütmek istedi.

İtalya, Almanya'ya haber bile vermeden ve İtalyan Genelkurmayının muhalefetine rağmen, 28 Ekim 1940 sabahı saat 2'de Yunan Hükümetine verdiği bir ultiatomda, Korfu ve Girit adaları ile Epir ve Pire limanının kendisine teslimini istedi. Bu istek için ileri sürülen sebep, Yunanistan'ın İngiltere'ye üs vermesiydi. Yunanistan İtalya'nın bu isteklerini reddedince, **Arnavutluk'ta toplanan İtalyan kuvvetleri Yunan sınırlarından içeri girmeye başladı.**

İtalya Arnavutluk'ta 100.000 asker toplamıştı. Fakat **Yunan savaşı İtalya için tam bir başarısızlık oldu.** İtalyan kuvvetlerinin ilerlemesi, Yunan direnişiyile 2 Kasımda durdu. **Yunanistan 10 Kasımda seferberliğini tamamlayıp karşı taarruza geçti ve Yunan kuvvetleri Arnavutluk topraklarına girdi.**

1941 Martında İtalyanlar karşı taarruza geçtilerse de, yine bir şey yapamadılar. Fakat tam bu sırada Almanya bütün Balkanlara girip Yunanistan'ı da işgal etti.

Balkan Harekati

- Fransa'nın yenilmesinden sonra Hitler'in kafasını işgal eden başlıca mesele, İngiltere'nin barışa zorlanmasıydı. İngiltere Muharebesi istenilen sonucu vermemişti. Bunun için Hitler bir takım tertiplere başvurdu. Bunların birincisi, **İtalya, Japonya ve Almanya arasında 27 Eylül 1940 da Üçlü Pakt denen ittifak antlaşmasının imzasıdır**. Bu pakt ile Avrupa'da "Yeni Düzen "in kurulması görevi Almanya ve İtalya'ya, Doğu Asya'da da "Yeni Düzen "in kurulması görevi Japonya'ya veriliyordu.
- Yeni Düzen denen şey, istilaya dayanan egemenlikten başka bir şey değildi. Ayrıca, Pakt'a göre, **tarafılardan biri Avrupa savaşına veya Çin-Japon anlaşmazlığına katılmamış bir devletin saldırısına uğrarsa, diğerleri bütün güçleriyle ona yardım edeceklerdi**. Burada söz konusu olan devlet **Birleşik Amerika** idi. Bu suretle Pakt birinci planda Birleşik Amerika'yı tehdit edip, onu savaş dışı tutma amacını gütmekteydi. Amerika savaşa katılamayınca da İngiltere yalnız kalacaktı. Öte yandan Birleşik Amerika'ya da, savaşa katıldığı takdirde, karşısında aynı zamanda Japonya'yı da bulacağı anlatılmak isteniyordu.
- Hitler, Üçlü Pakı yaptıktan sonra, Sovyet Rusya, İspanya, Vichy Fransa'sı, Yugoslavya, Romanya ve Bulgaristan'ı da bu ittifaka sokarak, bütün Avrupa'nın İngiltere aleyhtarı bir blokta birleşmiş olduğunu bu devlete göstermek ve dolayısıyla bu devleti ümitsiz bir durumda bırakarak barışa zorlamak istedi.

- ▶ Hitler, Üçlü Pakt imzalanmadan önce İspanya'yı kendi yanında savaşa sokmak için girişimlerde bulundu. Ona göre, İspanya Almanya'nın yanında savaşa katılırsa, İspanyaya ait Kanarya adaları ile Portekiz'e ait Açores adaları, Atlantik'te İngiltere'ye karşı yapılan mücadelede Alman deniz kuvvetleri tarafından kullanılabilirdi. Fakat **İspanya ile yapılan görüşmeler olumlu sonuç vermedi. İspanya Almanya'dan çok şey istedi.**
- ▶ Bunun üzerine Hitler Vichy Fransa'sını İngiltere'ye karşı savaşa sokup **Fransa'nın Afrika'daki sömürgelerini Süveyş'i ele geçirmek için Almanya tarafından kullanmak istedi ancak Vichy hükümeti de savaşa girmeye yanaşmadı.**
- ▶ Şimdi Almanya için yapılacak iş **Sovyet Rusya'nın Üçlü Pakta katılmasını sağlamaktı. Fakat bu da mümkün olmadı. Mümkün olmadığı gibi, Balkan meseleleri yüzünden iki taraf arasında 1940 yazından itibaren başlayan çatışmalar, 1941 yazında bu iki devleti savaşa götürdü.**
- ▶ **Sovyet Rusya**, Almanya ile 23 Ağustos 1939 Saldırmazlık Paktını yaparken **iki amacı** gerçekleştirmek istemişti. **Önce**, Rus-Alman işbirliğinden yararlanarak emperyalist genişlemesini gerçekleştirmek **sonra** da Batılılarla Almanya'yı karşı karşıya bırakıp, her ikisinin de birbirlerini yıpratmalarını sağlamak. **Sonunda**, yıpranmamış kuvvetiyle ortaya çıkarak komünizmin dünya üzerindeki egemenliğini en geniş şekliyle gerçekleştirmek.

- ▶ Hitler Sovyetlerle uzlaşmanın mümkün olamayacağını anlayarak, 18 Aralık 1940'da Alman ordularına, "Sovyet Rusya'yı ezmek için" 15 Mayıs 1941'de harekete geçmek üzere hazır olmaları emrini verdi. Harekat planının adı "Barbarossa Planı" idi.
- ▶ Hitler'in bu kararı Almanya'yı yeni faaliyete sevk etti. Rusya'ya savaş açılmadan önce sağ kanadın, yani Balkanların güvenliği sağlanmalıydı.
- ▶ **Berlin görüşmeleri Sovyetlerin Balkanlara göz koyduğunu göstermişti.** Bunun için, **20 Kasım 1940'da Macaristan ve 23 Kasım 1940'da da Romanya Üçlü Pakt'a alındı.** Aralık 1940 ve Ocak 1941'de Romanya'ya büyük kuvvetler sevk edildi. **Bulgaristan** önceler direndiyse de, **1 Mart 1941'de o da Üçlü Pakt'a katılmak zorunda kaldı.** Hitler bundan sonra **Yugoslavya'yı 25 Mart 1941'de Üçlü Pakt'a** katdı.
- ▶ Fakat Yugoslavya hava generallerinden Simoviç, 27 Mart 1941 sabahı Almanya aleyhtarı bir hükümet darbesi yapınca iş değişti. Simoviç 6 Nisan 1941'de Sovyet Rusya ile bir dostluk ve saldırmazlık paktı imzaladı.
- ▶ **Yugoslavya'daki bu gelişme Hitler'i Balkan seferini yapmaya zorladı.** 6 Nisan 1941 sabahı Alman hava kuvvetlerinin yoğun bir şekilde Belgrad'ı bombardımanı ile Almanya Yugoslavya'yı işgale başladı. 17 Nisan'da Yugoslavya teslim oldu. Bunun üzerine Hitler, Yugoslavya'yı müttefikleri arasında paylaştırdı. Banat kısmını Macaristan'a, Makedonya'yı Bulgaristan'a ve Slovenya'yı da İtalya'ya verdi. Hırvatistan Yugoslavya'dan ayrılarak bağımsız oldu.
- ▶ Bulgaristan'da toplanmış olan Alman kuvvetleri **6 Nisan sabahı aynı zamanda Yunanistan'a da girmeye başladı.** Yunanistan Şubat ayının sonunda İngiltere'den 57.000 kişilik bir kuvvet yardımı almıştı. Fakat o da fazla dayanamadı. Alman orduları hem Bulgaristan'dan ve hem de Yugoslavya'dan girerek 25 Nisan'da Atina'yı düşürdüler ve **Nisan sonunda bütün Mora'yı işgal ettiler.**

Alman Sovyet Çatışmasına Doğru

Sovyet Rusya Almanya ile 23 Ağustos 1939 Saldırmazlık Paktını yaparken iki amacı gerçekleştirmek istemişti. **Önce, Rus-Alman işbirliğinden yararlanarak emperyalist genişlemesini gerçekleştirmek sonra da Batılılarla Almanya'yı karşı karşıya bırakıp, her ikisinin de birbirlerini adamakıllı yıpratmalarını sağlamak.** Sonunda, yıpranmamış kuvvetiyle ortaya çıkarak komünizmin dünya üzerindeki egemenliğini en geniş şekliyle gerçekleştirmek.

1940 yazından itibaren Sovyet-Alman çatışmasını geliştiren olaylar hızla akmaya başladı. Almanya'nın Üçlü Paktı imzası da bu gelişmelerin başka bir sonucu idi ve şüphesiz bu Pakt da Sovyetleri hoşnut bırakmadı. Almanya Sovyetleri Japonya vasıtasıyla tehdit eder duruma geçmişti. 1840 Eylülünde Almanya'nın "eğitim kıtaları" adı altında Romanya'ya ve ticaretini korumak bahanesiyle Finlandiya'ya asker göndermesi ise ateşi körükledi. Rusya dört bir taraftan sarılmış olmaktaydı.

Hitler, Sovyet Rusya ile bir çatışmayı da hiç değilse şimdilik istemiyordu. Çünkü İngiltere'nin inatla mukavemet etmesinin sebebini, Sovyet Rusya ile Almanya arasında çıkacak bir çatışmaya bağladığı ümitte görüyordu. Gerçekten, Fransa'nın yenilmesi üzerine Başbakan Churchill, Avrupa'daki Alman hegemonyasına karşı Sovyetleri bir işbirliğine davet etmiş, fakat bu davet cevapsız kalmıştı. Bu sebeple **Hitler, Sovyetleri Üçlü Pakt'a alarak dünyanın paylaşılmasına onları da ortak etmek ve bu suretle Sovyetlerle yeni bir işbirliği kurmak için Molotov'u Berlin'e davet etti. Berlin görüşmeleri 12-13 Kasım 1940 da yapıldı.**

Bu görüşmelerde **Hitler'in Sovyetlere yaptığı teklif, Üçlü Pakt'a katılmaları ve İran ve Hindistan'ı alarak Hint Okyanusuna çıkmalarıydı.** Avrupa'nın Almanya ve İtalya arasında paylaşılmasından başka, İtalya Kuzey ve Kuzey-Doğu Afrika'yı ve Almanya da Orta Afrika'yı alacaktı. **Japonya'nın "hayat sahası" ise Doğu ve Güney-Doğu Asya olacaktı.**

Molotov bu paylaşmayı kabul etmekle beraber, **Almanya'nın Finlandiya'dan askerini geri çekmesini, Sovyetlerin Bulgaristan'a garanti vermesini ve Sovyetlerin Türk Boğazlarında kara, deniz ve hava üslerine sahip olmasını istedi.** Hitler bunları kabul etmedi. Dolayısıyla görüşmeler de bir sonuca ulaşmadı. **Molotov Berlin'den ayrılırken Almanya ve Rusya, üç gün öncesine oranla birbirlerinden daha fazla uzaklaşmış bulunuyorlardı.**

Alman Sovyet Savaşı

- ▶ Almanya'nın Balkanlara yerleşmesi üzerine Türkiye'nin durumu önem kazandı. İngiltere ve Amerika Türkiye'yi savaşın içine çekmek için çaba harcadılar. Bu çabalar başarılı sonuç verirse, Almanya'nın Rusya savaşındaki durumu zayıflardı. Bu sebeple **18 Haziran 1941 de Türkiye ile bir saldırmazlık** paktı imzaladı.
- ▶ 22 Haziran 1941 de Almanya Sovyet Rusya'ya savaş açtı. Bu savaş Almanya'nın Avrupa'daki üstünlüğünü sona erdiriyordu. Çünkü şimdi Sovyet Rusya Batılılarla işbirliğine giriyordu.
- ▶ 1941 yılında Alman-Rus savaşının çıkmasıyla birlikte, yılın sonunda Japonya'nın Birleşik Amerika'ya saldırmasıyla Japonya'nın ve Almanya'nın savaşa katılmasına karşılık, Sovyet Rusya ile Birleşik Amerika da karşı tarafta yer alıyordu. Bu gelişmeler savaş durumunda, askeri bakımdan, 1943 yılında Almanya'nın Stalingrad savaşını kaybetmesine kadar bir denge kuracaktır.

Rusya'nın Parçalanma Planları

- Tarihin bilinen en kapsamlı askeri hareketlerinden olan Barbarossa Harekatı, 22 Haziran 1941'de Nazi askeri birliklerinin Sovyet Rusya topraklarında başlattığı insan avı operasyonuna Nazi kaynaklarında verilen adıdır. Barbarossa Harekatı aynı zamanda II. Dünya Savaşı'nın Doğu Cephesi'ni de açan harekattir.

- ▶ Barbarossa Harekatı, Mihver Devletleri'nin 5 milyona yakın bir askeri güç ile Sovyet topraklarında 3.000 km'lik bir cephe açması ile başlamıştı.
- ▶ Bu operasyona 600 bin motorlu araç ve 625 bin at katılmıştı. Böylesine geniş toprakları ve yüzölçümü olan bir ülkeyi işgal etmek için kapsamlı bir plan şarttı. Bu hazırlıklar, operasyondan 1 yıl önce (18 Aralık 1940) planlanmış ve Alman birlikleri ve bağdaşıkları planlanan operasyonu 22 Haziran 1941 tarihinde başlatmışlardı.
- ▶ Almanlar saldırmaya başladığında Kızıl Ordu, sürekli Wehrmacht komutasındaki Alman birliklerinin önünde sürekli geri çekilerek **Moskova ve Leningrad'a** kadar geldiler.
- ▶ **Alman saldırısı ilk olarak** Moskova önlerinden tarih **5 Aralık 1941'i gösterdiğinde Kızıl Ordu tarafından durduruldu**. Bu dönemden sonra Alman birlikleri 1942 senesinin ilk üç ayında hiç ummadıkları bir Sovyet direnişi ile karşı karşıya kaldılar ve artık Sovyet cephesi tek taraflı ilerleme değil kanlı ve amansız çatışmalara sahne oluyordu.
- ▶ Harekatın sonucunda Nazi Almanyası, ummadığı bu direniş karşısında durdurulmuştu. Fakat bu durdurulma Almanyası'nın parlak zaferlerinin üstünü kapatamadı. **Wehrmacht, Sovyetlere karşı büyük zaferler kazanmış, Sovyetlerin Ukrayna dahil stratejik ve ekonomik olarak üstün kent ve bölgelerini işgal etmişti. Nazi Almanyası üstünlük kurduğu ve Sovyet kuvvetlerini ortadan kaldırmasına rağmen, asıl hedef olan Moskova işgal edilememişti.** Alman kuvvetleri ve bağdaşıkları aynı yıl güç toplamak ve stratejik planlar yapmak nedeniyle bir saldırı içine girmediler.

December 1941

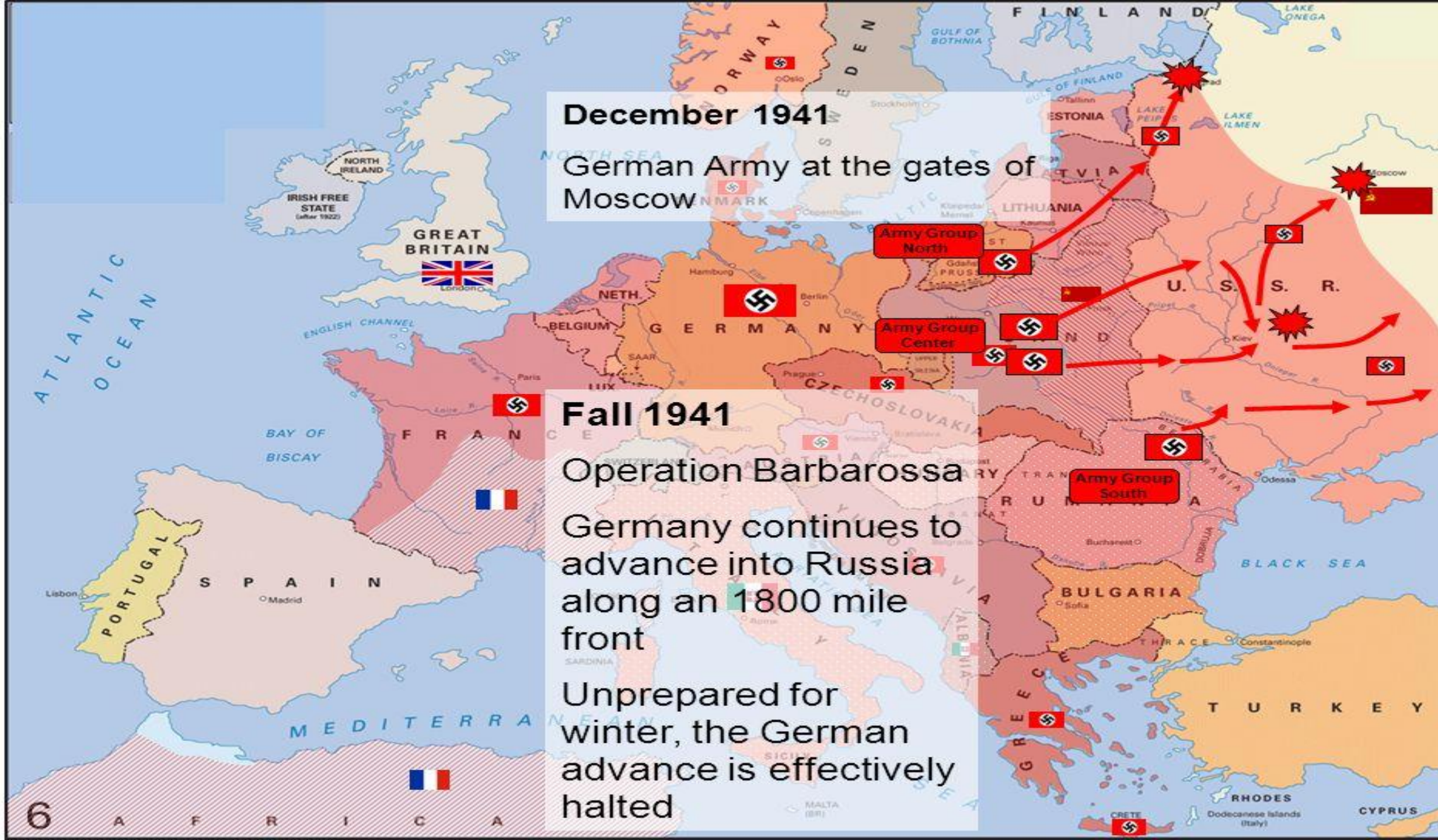
German Army at the gates of Moscow

Fall 1941

Operation Barbarossa

Germany continues to advance into Russia along an 1800 mile front

Unprepared for winter, the German advance is effectively halted

Şimdi sıra Sovyet Rusya'ya gelmişti. Almanya'nın müttefiki Japonya'nın Birleşik Amerika ile münasebetleri de bu sırada gittikçe gerginleşmekte ve bir savaş ihtimali artmaktaydı. Bu bakımdan Alman-Sovyet münasebetlerinin durumu şimdi önem kazanıyordu. Bunu öğrenmek için Japon Dışişleri Bakanı Matsuoka Berlin'e geldi ve 25 Mart-4 Nisan arasında Hitler ve Ribbentrop'la görüşmelerde bulundu. Almanya'nın Rusya'ya karşı harekete geçeceğini öğrenen Matsuoka, Berlin'den Moskova'ya gitti ve orada 13 Nisan 1941 de bir tarafsızlık paktı imzaladı. Gerek Sovyet Rusya, gerek Japonya, iki cepheli savaş karşısında kalmamak ve biri sadece Almanya ile diğeri de sadece Birleşik Amerika ile savaşabilmek için, birbirlerine saldırmamayı uygun gördüler. Bu, tabii Almanya'nın hiç hoşuna gitmedi.

Almanya'nın Balkanlara yerleşmesi üzerine Türkiye'nin durumu önem kazandı. İngiltere ve Amerika Türkiye'yi savaşın içine çekmek için çaba harcadılar. Bu çabalar başarılı sonuç verirse, Almanya'nın Rusya savaşındaki durumu zayıflardı. Bu sebeple 18 Haziran 1941 de Türkiye ile bir saldırmazlık paktı imzaladı.

22 Haziran 1941 de Almanya Sovyet Rusya'ya savaş açtı. Bu savaş Almanya'nın Avrupa'daki üstünlüğünü sona erdiriyordu. Çünkü şimdi Sovyet Rusya Batılılarla işbirliğine giriyordu.

Operation Barbarossa

- Areas of Germany
- Areas of USSR
- ★ Main Cities of USSR
- Objective of Operation Barbarossa

İngiltere-Sovyet İttifakı

Almanya ile Sovyet Rusya arasında savaşın patlaması üzerine, şimdi Sovyet Rusya ile İngiltere ortak düşman karşısında bulunuyorlardı. İşbirliği yapmaları kadar tabii bir şey olamazdı. Buna rağmen, işbirliği teşebbüsü Sovyetlerden değil İngiltere'den gelmiştir. 22 Haziran 1941 akşamı İngiltere Başbakanı Churchill radyoda yaptığı bir konuşmada bu savaşın bir "sınıf savaşı" olmadığını, bu sebeple İngiltere'nin Sovyet Rusya ile işbirliği yapmaya ve ona elinden gelen yardımı vermeye hazır olduğunu bildirdi. Fakat Sovyetler Churchill'in bu teklifine cevap vermediler. Ancak Churchill'in Stalin'e başvurması ile ki, Sovyetlerden olumlu bir cevap almak mümkün oldu.

12 Temmuz 1941 de Moskova'da İngiltere ile Sovyetler arasında bir Ortak Hareket Anlaşması imzalandı. Birbirlerine her türlü yardımı yapmayı ve ayrı mütareke ve barış imzalamamayı öngören bu anlaşmanın arkasından, Birleşik Amerika'nın savaşa katılmasından sonra 26 Mayıs 1942 de İngiltere ile Sovyet Rusya arasında bir de ittifak imzalandı. Bu ittifak 20 yıl için yapılmıştı.

Birleşik Amerika savaşa katıldıktan sonra gerek İngiltere'ye gerek Sovyetlere geniş askeri yardım yapmaya başladı. Bu ise Sovyetleri garip bir duruma düşürdü. Ortada bir 3. Enternasyonal vardı ve bu milletlerarası komünizm teşkilatı, her şeyden önce İngiltere ve Amerika gibi "kapitalist" memleketlere yöneltilmişti. Halbuki şimdi Sovyet Rusya'nın savaş gücü ancak bu kapitalist memleketlerin yardımı ile sağlanabilmekteydi. Bu garip duruma son vermek için, 3'üncü Enternasyonal'in Yürütme Komitesinin Prezidyumu 22 Mayıs 1943 de aldığı bir kararla, "somut tarihi durumun özellikleri ile bu durumdan doğan meselelerden ötürü" ve "bütün memleketlerde komünist partileri ile bunların öncü kadrolarının eriştiği siyasal olgunluğu göz önünde tutarak", 3.Enternasyonal'i lağvetti.

İran'ın İşgali

İngiliz-Sovyet işbirliğinin ilk üç ayı içinde İngiltere Sovyet Rusya'ya, 450 uçak, 22.000 ton kauçuk, 3.000.000 çift ayakkabı ve savaş endüstrisi için gerekli madenler vermiştir. Birleşik Amerika da, Ekim ayında, ilk partide 60 milyon dolarlık bir yatırım yapmıştır ki, Amerika'nın bütün savaş içinde Sovyetlere yaptığı yardım 11 milyar doları bulacaktır.

İngiliz ve Amerikan yardımlarının Rusya'ya gidiş yolu İran olmuştur. Diğer yollar Murmansk, Vladivostok ve Boğazlardı. Lakin ilk iki liman bu kadar geniş yardım için müsait değildi. Türkiye ise tarafsızlığı dolayısıyla, savaşan taraflara Boğazları kapamıştı. Kaldı ki, Ege adalarının Alman işgali altında olması dolayısıyla, müttefik gemilerinin buradan geçmesi de imkansızdı. En müsait yol olarak İran kalıyordu. Lakin İran, İngiltere ve Sovyetlerin baskılarına rağmen geçit vermek istemedi.

Bunun üzerine İngiltere ve Rusya Ağustos ayında İran'ı zorla işgal ettiler ve Rıza Şah'ı da tahtından indirip oğlu Muhammed Rıza Pehlevi'yi geçirdiler. Tahran bölgesi tarafsız olmak üzere İran nüfuz bölgelerine ayrıldı. Kuzey İran Sovyet, diğer kısımlar İngiliz işgali altına girdi. Bu, 1907 İngiliz-Rus anlaşmasını hatırlatıyordu.

29 Ocak 1942 de İngiltere, Sovyet Rusya ve İran arasında bir ittifak antlaşması imzalandı. Bu suretle İran'daki İngiliz ve Sovyet askerlerinin durumu işgal statüsünden çıkarılarak bir ittifak statüsü içine sokuldu. İttifaka göre, Almanya ile savaşın sona ermesinden itibaren en geç altı ay içinde İran yabancı askerlerden boşaltılacaktı.

Birleşik Amerika savaşa katılıp Sovyetlere yardımını arttırınca bu yardımı idare etmek üzere İran'a 30.000 kişilik bir Amerikan personeli gelmiştir.

Birleşik Amerika'nın Savaşa Katılması

Fransa'nın yehilgisi üzerine Almanya'nın karşısında şimdi sadece İngiltere kaldığından, durum Amerika için de tehlikeli oluyordu. Bundan dolayı, Amerika 2 Eylül 1940 da İngiltere ile yaptığı bir anlaşmayla, İngiltere'ye 50 destroyer vermesine karşılık, İngiltere'ye ait Newfoundland, Bermuda, Bahama, Jamaica, St. Lucia, Antigua, Trinidad ve İngiliz Guyanı'ndaki deniz üslerini 99 yıl süre ile kiraladı.

Amerika üzerinde en fazla tepki yaratan olay, Japonya'nın 27 Eylül 1940 da Almanya ve İtalya ile Üçlü Pakt'ı imzalaması olmuştur. Bu ittifak karşısında Amerika, bir yandan askeri gücünü arttırmaya bir yandan da İngiltere'ye mümkün olduğu kadar geniş yardımda bulunmaya karar verdi. Ocak 1941'den itibaren Washington'da toplanan Amerikan ve İngiliz askeri heyetleri, Güney-Doğu Asya'nın bir Japon saldırısına uğraması halinde uygulanmak üzere ortak planlar hazırlamaya başladılar. Başkan Roosevelt bununla da yetinmeyerek, Kongre ile epey uğraştıktan sonra, 11 Mart 1941 de **Ödünç Verme ve Kiralama Kanunu'nu** çıkarttı. Başkan, bu kanuna dayanarak 27 Martta İngiltere'ye 7 milyar dolarlık kredi açtı.

Amerika'nın bu tutumu ve müzakerelerde yumuşaklık göstermemesi askerleri sinirlendirmekteydi. Askerlerin baskısı ile Eylül ayında savaşa karar verildi ve 7 Aralık 1941 sabahı Japon uçaklarının Hawaii'deki Pearl Harbor'da bulunan Amerikan üslerine ani bir baskınla Amerika'ya savaş açıldı.

Japonya'nın saldırısı ile Birleşik Amerika'nın 2. Dünya Savaşına katılması en fazla İngiltere'yi sevindirdi. Başbakan Churchill "Haritadan silinmeyecektik. Tarihimiz sona ermeyecekti" demişti.

11 Aralık 1941 günü de Birleşik Amerika ile Almanya birbirlerine savaş ilan etmişlerdir.

- ▶ Barbarossa Harekatı, Mihver Devletleri'nin 5 milyona yakın bir askeri güç ile Sovyet topraklarında 3.000 km'lik bir cephe açması ile başlamıştı.
- ▶ Bu operasyona 600 bin motorlu araç ve 625 bin at katılmıştı. Böylesine geniş toprakları ve yüzölçümü olan bir ülkeyi işgal etmek için kapsamlı bir plan şarttı. Bu hazırlıklar, operasyondan 1 yıl önce (18 Aralık 1940) planlanmış ve Alman birlikleri ve bağdaşıkları planlanan operasyonu 22 Haziran 1941 tarihinde başlatmışlardı.
- ▶ Almanlar saldırmaya başladığında Kızıl Ordu, sürekli Wehrmacht komutasındaki Alman birliklerinin önünde sürekli geri çekilerek **Moskova ve Leningrad'a** kadar geldiler.
- ▶ **Alman saldırısı ilk olarak** Moskova önlerinden tarih **5 Aralık 1941'i gösterdiğinde Kızıl Ordu tarafından durduruldu**. Bu dönemden sonra Alman birlikleri 1942 senesinin ilk üç ayında hiç ummadıkları bir Sovyet direnişi ile karşı karşıya kaldılar ve artık Sovyet cephesi tek taraflı ilerleme değil kanlı ve amansız çatışmalara sahne oluyordu.
- ▶ Harekatın sonucunda Nazi Almanyası, ummadığı bu direniş karşısında durdurulmuştu. Fakat bu durdurulma Almanyası'nın parlak zaferlerinin üstünü kapatamadı. **Wehrmacht, Sovyetlere karşı büyük zaferler kazanmış, Sovyetlerin Ukrayna dahil stratejik ve ekonomik olarak üstün kent ve bölgelerini işgal etmişti. Nazi Almanyası üstünlük kurduğu ve Sovyet kuvvetlerini ortadan kaldırmasına rağmen, asıl hedef olan Moskova işgal edilememişti.** Alman kuvvetleri ve bağdaşıkları aynı yıl güç toplamak ve stratejik planlar yapmak nedeniyle bir saldırı içine girmediler.

Utopia: The „Greater Germanic Reich of the German Nation“

- ▶ 1942 Haziranında tekrar taarruza geçti. Bu taarruz cephenin güney kanadında yapılmıştı. Bunun sonucu olarak **Temmuz sonunda Almanlar Stalingrad'ı muhasaraya başladılar. Ağustos ayında Kafkas dağlarında Elbruz tepelerine Gamalı Haç'ı diktilerse de, Hazar Denizine ulaşp, Kafkasya'yı ve Bakü'yü Rusya'dan ayıramadılar.**
- ▶ Hitler, Rusya'ya bir prestij darbesi indirmek için Stalingrad'ı düşürmeye büyük önem veriyordu. Bu sebeple **Temmuz 1942 sonundan itibaren 4 aşamada yapılacak olan Stalingrad muharebeleri başladı. Son ve en şiddetli safha 24 Kasım 1942 de başladı.** Stalingrad düşürülemediği gibi, Ruslar Ocak 1943'den itibaren karşı taarruza geçip, 2 Şubat 1943 de bir Alman ordusunu 190.000 kişilik bir kuvvet ile esir aldılar. Ordu komutanı Mareşal Paulus ile 22 Alman generali de teslim olmuştu. Stalingrad muharebesi Rusların zaferiyle sonuçlanmış oluyordu.
- ▶ Bundan sonra Almanya Doğu Cephesinde inisiyatifi Rusya'ya kaptırmıştı. 1943 Martında Kafkasya Almanlardan temizlenmiş, Leningrad ve Moskova üzerindeki Alman tehdidi bertaraf edilmişti. **Stalingrad, savaşın dönüm noktası oldu.**

2.Dünya Savaşında Konferanslar

Atlantik Demeci

- Sovyetler de Batılıların yanında yer almasıyla Birleşik Amerika için de iyi bir gelişme ortaya çıkmaktaydı. **Başkan Roosevelt, yeni durumu Churchill ile görüşmek istedi ve 9 Ağustos 1941** de Newfoundland'da buluştular. 14 Ağustosa kadar süren görüşmelerde Sovyet Rusya'ya yardım yapılmasına karar verildi ve 14 Ağustosta **Atlantik Demeci** adını alan bir bildiri yayınladılar. Bu demeç iki devletin milli politikalarının ilkelerini ilan ettiler. Bu ilkeler sonradan **Birleşmiş Milletler Antlaşmasına temel teşkil etmiştir.**
- Amerika'nın savaşa girmesi üzerine iki devlet arasında yapılacak işbirliğini görüşmek üzere Churchill 22 Aralık 1941 de Washington'a gitti. Başkan Roosevelt ile yaptığı görüşmelerden sonra, Almanya'ya karşı savaşa katılan 26 devletin imzası ile 1 Ocak 1942 de bir **Birleşmiş Milletler Demeci** yayınlandı. Bunda, 26 devletin Atlantik Demecindeki ilkeleri aynen kabul ederek zafer elde edilinceye kadar işbirliği yapacakları bildirilmekteydi. Bu **26 devlet, ABD, İngiltere, SSCB, Çin, Avustralya, Belçika, Kanada, Küba, Kosta Rica, Çekoslovakya, Dominik Cumhuriyeti, Salvador, Yunanistan, Guatemala, Haiti, Honduras, Hindistan, Lüksemburg, Hollanda, Yeni Zelanda, Nikaragua, Norveç, Panama, Polonya, Güney Afrika Birliği ve Yugoslavya.** Böylece, savaştan sonra kurulacak olan **Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın ilk adımı** atılmış oluyordu.

- 1943 yılı 2. Dünya Savaşının dönüm noktasını teşkil etmiştir.
- Şubat ayında Almanya'nın Stalingrad muharebesini kaybetmesi, bütün doğu cephesinde genel bir gerilemenin başlangıcını teşkil ederken, Mayıs ayında da kuzey Afrika'nın Müttefiklerin eline geçmesi de İtalya'nın çöküntüsünü çabuklaştırmış ve bu olayın sonunda da Alman işgali altındaki memleketlerde milli hareketlenmeler başlamıştır. Bu durum, Napolyon'un İspanya'da karşılaştığı başarısızlıklar üzerine Napolyon işgali altındaki bütün memleketlerde ortaya çıkan milli kurtuluş hareketlerine benziyordu.
- 1943 yılından itibaren savaş durumu Müttefiklerin lehine dönmeye başladıkça, savaş bir an önce sona erdirmek için gerekli askeri tedbirleri almak ve aynı zamanda savaş sonrası düzenin esaslarını tespit etmek amacı ile Müttefikler arasındaki temaslar çok sıklaşmış ve bunun için de bir dizi konferanslar yapılmıştır. Bu kısımda, savaşın olduğu kadar, savaş sonrası gelişmelerinin de temelini hazırlayan bu konferansları ele alacağız.

Casablanca Konferansı

1941 yılı sonunda Birleşik Amerika'nın savaşa katılmasından sonra **Sovyet Rusya'nın üzerinde en fazla ısrarla durduğu nokta, İngiltere ve Amerika'nın Almanya'ya karşı ikinci bir cephe açmak suretiyle, üzerindeki Alman baskısını hafifletmeleriydi.** Şimdi 1942 Kasımında Amerikan kuvvetlerinin Fas ve Cezayir'e çıkmaları ile kuzey Afrika savaşlarının sona erdirilmesi mümkün olacağına göre, bundan sonra ne yapılacağı Casablanca Konferansının ana konusunu teşkil etmiştir.

Casablanca Konferansı 14-24 Ocak 1943 de Roosevelt ile Churchill arasında yapılmıştır. Stalin de davet edilmişse de gelememiştir.

Konferansta şu kararlar alınmıştır.

1. **Rusya üzerindeki baskıyı hafifletmek için Sicilya'ya çıkarma yapmak ve Almanya üzerindeki baskıyı arttırmak;**
2. **Balkanlarda ikinci bir cephenin açılmasını mümkün kılmak için, Türkiye'nin de savaşa katılması konusunda gerekli askeri hazırlıkları yapmak;**
3. **Almanya'nın mukavemeti yeteri kadar zayıflayınca Avrupa'da da bir cephe açmak**
4. **Almanya Japonya ile İtalya "kayıtsız şartsız teslim oluncaya kadar" mücadeleye devam etmek.**

Mihver'in "kayıtsız-şartsız" teslim konusunda konferansta alınan kararlar sonradan bazı eleştirilere konu olmuştur.

Washington Konferansı

Kuzey Afrika cephesinin kapanması üzerine alınacak yeni tedbirleri görüşmek üzere **12-26 Mayıs 1943** günlerinde toplanan bu konferans da yine Roosevelt ile Churchill arasında olmuştur. Buna şifre adı dolayısıyla Trident Konferansı da denir.

Alınan kararların esasları şöyledir:

- 1) İtalya'yı saf dışı bırakmak için bu devletin işgali. Bu işgal gerçekleştirilirse, Almanya'nın bütün Balkanlardaki durumu zayıflayacak, Almanya'nın Balkanlara yeni kuvvet göndermek zorunda kalması dolayısıyla Rusya üzerindeki baskısı hafifleyecek ve aynı zamanda, durumunu daima İtalya'ya göre ayarlayan Türkiye'nin savaşa katılması da mümkün olacaktır ki böyle bir durumda, Romanya petrollerinin bombardımanı için Türk hava alanlarının kullanılması sağlanacaktı.
- 2) İkinci Cephenin Fransa'da açılması işi 1944 ilkbaharında tamamlanacaktır.
- 3) Savaş sonrası düzeni için Churchill tarafından ileri sürülen şu fikirler kabul edilmiştir: **Barışı koruma sorumluluğu Birleşik Amerika, İngiltere, Sovyet Rusya ve Çin'e verilecekti.** Bu dört devletin teşkil ettiği **Dünya Konseyi'**ne bağlı olmak üzere, **Avrupa, Amerika ve Uzakdoğu Bölge Konseyleri kurulacaktır.** Avrupa'da Tuna, Balkan ve İskandinav federasyonlarından oluşan bir yapı oluşturulacak. Türkiye, Balkan Federasyonuna dahil olacaktır. İngiltere ile Rusya arasında da kuvvetli bir Fransa bulunacak ve ayrıca, Polonya ile Çekoslovakya Sovyetlerle iyi geçineceklerdir.

Quebec Konferansı

Bu konferans, İtalya'da Mussolini'nin düşmesiyle ortaya çıkan yeni durum karşısında, ikinci cephe meselesini yeni bir açıdan ele almak amacı ile, **14-24 Ağustos 1943 de Churchill ve İngiliz Genelkurmayı ile Amerikan Genelkurmayı arasında Quebec'de yapılmıştır.**

Bu konferansta **Churchill**, İtalya'da ortaya çıkan yeni durum dolayısıyla, **ikinci cephenin Fransa yerine, Türkiye'nin de savaşa katılmasıyla Balkanlarda açılmasında çok ısrar etmiş, fakat görüşünü kabul ettirememiştir.**

İkinci cephenin Fransa'da Normandia kıyılarında açılmasına karar verilmiş ve bunun hazırlanması sorumluluğu da Amerikalılara bırakılmıştır.

Moskova Konferansı

Amerika'nın savaşa girmesinden sonra, Amerika ve İngiltere ile Sovyet Rusya arasında, ortak düşmana karşı sıkı bir işbirliği yapılmakla beraber, iki mesele Sovyetleri Batılılara karşı şüpheye sevk etmiştir.

Birinci mesele, İkinci Cephenin açılmasından, Sovyetlere göre, Batılıların gayet ağırdan almasıdır. Sovyetler, Amerika savaşa girer girmez, Almanya'ya karşı Avrupa'da derhal ikinci bir cephe açılmasını istemişlerdir. **İkinci mesele** de Amerikan yardımydı. Yine Sovyetler, Amerika'nın kendilerine derhal geniş yardıma başlamasını istemişlerdir. 1942 yılında bu yardım yapılmışsa da, bunu yetersiz bulmuşlardır. Amerika'nın Sovyetlere geniş yardımı ancak 1943 den itibaren mümkün olabilmıştır. Bu iki meselede tatmin edilmemiş olmaları, Sovyetleri, Batılıların kendisini Almanya karşısında yıpratmak istedikleri kanısına götürmüştür.

Öte yandan, Japonya da Uzakdoğu'da kazandığı genişlemeyi muhafaza edebilmek için, Almanya ile Rusya'nın anlaşması için çaba harcamıştır. Başlangıçta Ruslar Japonya'nın çabalarına olumlu cevap vermemişlerse de, Batılılar hakkındaki şüpheleri artınca, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak gösterdikleri faaliyetlerle, onlar da Almanya ile bir barışı aramışlardır.

Rosevelt ile Churchill de Sovyetlerin bu şüphecilğini, can sıkıntısını ve barış arama çabalarını fark ettiklerinden, konferanslarına Stalin'i de davet etmişler, fakat ne o Rusya'dan ayrılabilmiş, ne de onlar Rusya'ya gidebilmişlerdir. Bu sebeple, Ruslara durumu açıklamak üzere, **Amerika Dışışleri Bakanı Cordell Hull ile İngiltere Dışışleri Bakanı Anthony Eden, 1943 Ekiminde Moskova'ya gittiler. Sovyet dışışleri Bakanı Molotov ile birlikte, 19-30 Ekim 1943 arasında toplantılar yaptılar.**

Moskova Konferansı kararları şu noktalarda toplanmıştır:

- 1) Savaşın kısaltılması: Bunun için Ruslar, ikinci cephenin en geç 1944 ilkbaharında açılmasını, Almanya'nın bombardımanı için İsveç hava alanlarının kullanılmasını ve Türkiye'nin savaşa girmesini istemişlerdir. İsveç hariç, diğer iki istek kabul edilmiştir. Türkiye'nin savaşa sokulmasının kabulü Sovyetleri son derece hoşnut bırakmış ve Türkiye savaşa katıldığı takdirde, ikinci cephenin birkaç ay gecikmesine razı olacaklarını söylemişlerdir.
- 2) Dört devlet Deklarasyonu. Burada söz konusu dördüncü devlet Çin idi ve deklarasyon Amerika tarafından teklif edilmişti. Ruslar Çin'in çıkarılmasını istemişlerse de kabul edilmemiştir. Bu deklarasyonla dört devlet, savaştan sonra barışın korunması ve silahsızlanma konularında işbirliğine devam edeceklerini belirtmekteydiler. Bu, Amerika'nın artık infirad politikasından ayrılacağı ve Sovyetlerin de Batılılarla işbirliğine devam edeceği anlamında alınmıştır.
- 3) Nüfuz alanları: Dört devlet savaştan sonra nüfuz alanı kurma politikası gütmeyeceklerdi. Buna karşılık Ruslar, Avrupa'da federasyonlar kurulmasını kabul etmediler.
- 4) Sömürgeler: Bütün sömürgeler milletlerarası vesayet rejimi altına konacaktı.
- 5) Savaş suçluları: Almanya'nın işgali altında tuttuğu memleketlerde zulüm ve işkence yapmasını önlemek için, savaş suçlularının cezalandırılacağı ilan edildi.

Bunların dışında konferansta, birçok meselelerde görüş ayrılığı çıkmıştır

Kahire Konferansı

Dışışleri Bakanlarının Moskova Konferansında üç devletin hükümet başkanları arasında da bir toplantı yapılmasına karar verilmişti. Ancak bu toplantının yeri aylarca süren diplomatik müzakerelere konu oldu.

Adı geçen yerler **Ankara, Bağdat ve Tahran** idi. Stalin'in ısrarı üzerine toplantının Tahran'da yapılmasına karar verildi. Müzakerelerde **tartışılan ikinci konu** da, Uzakdoğu cephesinin durumu da görüşüleceği için, **Çin adına Mareşal Chiang Kai-şek'in de toplantıya çağırılması** idi. **Stalin bunu da kabul etmedi.**

Bunun üzerine Churchill ve Roosevelt, hem Chiang Kai-şek'le görüşmek ve hem de Tahran'a bir görüş birliği içinde gitmek için, **22-26 Kasım 1943 de Kahire'de** bir toplantı yaptılar ve buna Chiang Kai-şek de katıldı.

Churchill ile Roosevelt arasında yapılan görüşmelerde, Churchill, yine ikinci cephenin Balkanlarda açılmasında ısrar ettiyse de görüşünü kabul ettiremedi. **Roosevelt ise, her şeyden önce Uzakdoğu'daki mücadeleyi birinci planda tutuyordu.**

Chiang Kai-şek'le yapılan görüşmelerde de, bir karar verilmeyip sadece görüş teatisi ve bilgi toplama yapıldı.

Roosevelt ve Churchill Tahran'a bu atmosfer içinde gittiler.

Tahran Konferansı

Tahran Konferansı, Roosevelt, Churchill ve Stalin'in katılımıyla 28 Kasım-1 Aralık 1943 tarihleri arasında yapıldı. Buna şifre adı ile "Eureka" da denir.

Tahran Konferansında söz konusu olan meselelerin en önemlileri şöyledir:

- 1) Ruslar ikinci cephenin açılmasında yine ısrar etmişler ve bu ısrarın sonucu olarak bu cephenin açılması tarihi 1 Mayıs 1944 olarak tespit edilmiştir. Churchill, ikinci cephenin Balkanlarda açılması fikrini Ruslara da kabul ettirememiştir.
- 2) İkinci cephe ile ilgili olarak, Türkiye'nin de savaşa katılmasına karar verilmiştir.
- 3) Savaş sonrası barış düzeninin korunması için bir milletlerarası teşkilat kurulması fikri bütün taraflarca kabul edilmekle beraber, Ruslar, dört büyük devlet arasına Çin'in de katılmasına yine itiraz etmişler, fakat onlar da isteklerini kabul ettirememişlerdir.
- 4) Moskova Konferansında olduğu gibi bu konferansta da Polonya meselesi söz konusu olmuştur. Ruslar Londra'daki mülteci Polonya hükümetini tanımayı yine reddetmişlerdir. Polonya'nın sınırları meselesinde ise, Oder nehrine kadar olan Alman topraklarının Polonya'ya verilmesi kabul edilmiştir.

Tahran Konferansı

Tahran Konferansında birçok önemli meseleler de, gayri resmi toplantılarda yapılan özel konuşmaların konusunu teşkil etmiştir. Bunların çoğu da Rusya ile ilgili olmuştur.

Mesela Roosevelt, Rusların Baltık, Türk Boğazları ve Pasifiğin sıcak sularına çıkma arzusunun sempati ile karşıladığını belirtmiştir. Ruslar Finlandiya'dan da toprak istekleri olduğunu da belirtmişlerdir. Bir yemekte Churchill, Stalin'e, savaştan sonra Rusların toprak istekleri olup olmayacağını sorduğu zaman, Stalin "Vakti geldiğinde konuşacağız" demiştir. Bu konuşmalarda ortaya çıkan ilgi çekici noktalardan biri de, Sovyetlerin Almanya'dan duyduğu derin korku idi. Bu sebeple, Almanya'nın adamakıllı ezilmesini ve parçalanmasını istiyorlardı. Buna karşılık Churchill, Almanya'nın 5 ayrı bağımsız devlete bölünmesini ileri sürmüştür. Yine Stalin, Almanya'nın tesliminden sonra 50.000 Alman subayının kurşuna dizilmesini teklif edecek kadar ileri gitmiştir.

Tahran Konferansının önemli sonucu zafere doğru yaklaşıldıkça müttefikler arasındaki görüş ayrılıklarının da belirmeye başlamasıydı.

Churchill durmadan ikinci cephenin Balkanlarda açılmasını ileri sürmüştü. Çünkü Sovyetlerin Balkanlara girip bir daha çıkmamalarından endişe etmekteydi. Tabii bunu Ruslar da fark ettiklerinden, bu fikre karşı gelmişlerdir. Roosevelt ise, Tahran'da mümkün olduğu kadar Stalin'e kur yapmaya çalışmış ve savaştan sonra Sovyetlerle sıkı bir işbirliği yapabileceği hayaline kapılmıştı.

İngiltere ile Amerika arasındaki bu görüş ayrılığı, savaş sonrası tasarıları bakımından Sovyetleri çok hoşnut bırakmış ve bu sebeple de Stalin Tahran Konferansında savaş sonrası için fazla bağlayıcı taahhütlere girişmekten özellikle kaçınmıştır.

Rusların Balkanlar ve Orta Avrupa'ya Girmesi

Normandia çıkarmasının başarılı olması üzerine Ruslar da 23 Haziran 1944 de Doğu Cephesinde genel bir taarruza giriştiler. Bu taarruz, Rus ordularının Balkanlara ve Orta Avrupa'ya girmesini sağladı.

Rus kuvvetleri daha Mayıs ayında Romen topraklarına girmişti. Ağustosta burada da taarruza kalkıp bütün Romanya'yı işgale başladılar. Bu durum karşısında Kral Michel, Mihver taraftarı başbakan Mareşal Antenoscu'yu tutuklattı ve Milli Köylü Partisi, Sosyalist Partisi ve Komünist Partisinin dahil olduğu bir milli kabine kurdurdu. Bu kabine 12 Eylül 1944 de Sovyetlerle mütareke yaptı. Sovyetler mütarekeyi aynı zamanda Müttefikler adına da imzaladılar.

Mütareke anlaşmasına göre, Romanya, Beserabya'yı Sovyet Rusya'ya terk ediyor ve Sovyet Yüksek Komutanlığına Romen topraklarında tam hareket serbestisi sağlıyordu. Romanya Sovyetlere 300 milyon dolar savaş tazminatı ödeyecekti. Buna karşılık, Transilvanya da Romanya'ya geri verilecekti.

Aralık ayında Sovyetler Romen Hükümeti üzerinde baskı yaparak İçişleri Bakanlığını Komünist Partisine verdirdiler. Bu suretle polis kuvvetleri komünistlerin eline geçmiş oluyordu. Bunun arkasından, 1945 Martında, Petru Groza Başbakanlığa getirildi. Groza kabinesinde çoğunluk komünistlerdeydi.

Romanya'nın mütareke imzası, **Bulgaristan'**ı da mütarekeye götürdü. Fakat Sovyetler Bulgaristan'a savaş ilan etmemişlerdi. Bunun için, Rus askerlerinin Bulgaristan'ı işgale başladıkları bir sırada Sovyet Rusya 5 Eylül 1944 de Bulgaristan'a savaş ilan etti. Bu durum üzerine Bulgar Hükümeti 8 Eylülde mütareke istedi. 9 Eylülde komünistlerin de dahil bulunduğu Anavatan Cephesi bir hükümet darbesi ile iktidarı ele aldı. Nihayet mütareke 28 Ekim 1944 de imzalandı. Şartları, Romanya mütarekesinin hemen hemen aynıdır. Yalnız Sovyetler Bulgaristan'dan tazminat almadılar.

Rus kuvvetleri Bulgaristan'dan sonra **Macaristan ve Yugoslavya'ya** girdiler. Macar generallerinden Miklos, elindeki Macar kuvvetleriyle birlikte Ruslarla birleşti ve bir geçici hükümet kurdu. Alman işgalinden kurtulan Macar topraklarından bir seçim yaptırarak, bir Meclis kurdu. Miklos hükümeti 20 Ocak 1945 de Müttefikler adına Sovyetlerle mütareke yaptı. Mütareke şartları bundan öncekiler gibiydi. Macaristan 100 milyon dolar Yugoslavya ve Çekoslovakya'ya, 200 milyon dolar da Sovyetlere savaş tazminatı ödeyecekti. Bu tazminatlar hep mal olarak ödenecekti.

Rus kuvvetleri **Çekoslovakya**'ya ancak 1945 ilkbaharında girebildiler. Bununla beraber, Londra'daki mülteci Çek Hükümetinin üyesi Dr. Beneş daha önce Moskova'ya giderek memleketin sivil idaresi hakkında Sovyetlerle bir anlaşma yaptı.

Ekim 1944 başlarında Rus kuvvetleri **Yugoslavya**'ya girdiler. Komünist Partizanların Lideri **Tito**, Ağustos 1944 de Churchill ile yaptığı bir anlaşmada, Yugoslavya'yı komünistleştirmeyeceğine söz vermişti. Tito Eylülde gizlice Rusya'ya gitti ve 29 Eylül 1944 de Sovyet Rusya ile bir anlaşma yaptı. Buna göre, Alman işgalinden kurtulan Yugoslavya topraklarının idaresi Yugoslavya Milli Kurtuluş Komitesine yani Tito'ya verilecek ve savaş biter bitmez Rus kuvvetleri geri çekilecekti.

Balkanların Rus işgali altına girdiğini gören İngiltere, **Yunanistan**'ı Sovyetlere kaptırmamak için daha çabuk davrandı. 1944 Eylülünde Yunanistan'a 4.000 kişilik bir kuvvet çıkardılar. Fakat komünist ELAS'cılarla İngiltere'nin arası açıldı ve Aralık ayında ELAS'cılar ayaklandılar. İngiltere bunlara karşı sert tedbirler aldı. Bunun üzerine, 1945 Şubatında, affedilmeleri karşılığında silahlarını bırakmayı kabul ettiler. İngiltere Yunanistan'da duruma hakim olmuştu.

1944 Ekiminde **Arnavutluk** da komünistlerin idaresi altına girdi. 8 Kasım 1941 de Arnavutluk'ta Komünist Partisi kurulmuştu. Bunun lideri Enver Hoxha idi. Komünist Partisi 1942 Eylülünde Milli Kurtuluş Hareketi adı ile bir de mukavemet teşkilatı kurdu. Arnavut komünistleri Tito'dan yardım alıyordu. Bunun üzerine, komünist olmayan Arnavut milliyetçileri de Balli Kombetar (Milli Birlik) adı ile bir teşkilat kurdular. Bunlar cumhuriyet taraftarı milliyetçilerdi.

İtalya'nın savaştan çıkması üzerine Almanlar Arnavutluk'u işgal ile, bir Niyabet Konseyi kurdular. Bu Konseye Balli Kombetar'ın kurucularından Mehdi Frasheri de dahildi. Fakat ikinci cephenin açılması üzerine Almanlar Arnavutluk'tan çekilince komünistler duruma hakim oldular ve Enver Hoca 1944 Ekiminde Arnavutluk Halk Cumhuriyetini ilan etti.

Moskova Konferansı

Balkanların ve Orta Avrupa'nın bu durumu Churchill'in çok canını sıkıyordu.

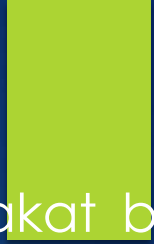
Sovyet yayılmasını önlemek için Stalin'le bir anlaşma yapmak üzere Moskova'ya gitti ve **9-20 Ekim 1944** de Stalin'le görüştü.

Balkan memleketlerinin iki devlet arasında nüfuz bölgelerine ayrılışı konusunda bir anlaşmaya yapıldı. Romanya Rus, Yunanistan, İngiliz nüfuzuna terkedildi. Yugoslavya ve Macaristan % 50 İngiliz % 50 Rus nüfuzu altında olacaktı. Bulgaristan için bu oranlar, % 75 Rus, % 25 İngiliz idi. Bu yüzde oranlarının anlamı, kabinelere girecek ve orada temsil edilecek siyasal eğilimlerin oranlarıydı.

Polonya meselesinde uzlaşma olamadı. Konferansa, Londra'daki mülteci Polonya Hükümetinin temsilcisi ile, Rusların nüfuzu altında bulunan Lublin Komitesi'nin temsilcileri de davet edilmişti. Londra Komitesi, Polonya kabinesine bir miktar komünistin alınmasını kabul ettiyse de, Lublin Komitesi bu oranın % 50-50 olmasında ısrar edince, bir anlaşmaya varılamadı.

Öte yandan, Moskova Konferansında, **Almanya için kurulacak Müttefik Kontrol Komisyonunda Fransa'ya da yer verilmesi ile, Montreux Sözleşmesinin değiştirilmesi de kabul edildi.**

Yalta Konferansı

1945 yılında başından itibaren artık zaferin ilk ışıkları da görünmeye başlamıştı. Fakat bu ışıkla beraber kötü niyetler de açığa çıkmaya başladı. Savaşın karanlığı bu niyetlerin gözlerden saklanmasını mümkün kılmıştı. Onun içindir ki Yalta Konferansı, 1815 Viyana Konferansına benzetilebilir. Barış düzeninin kurulması meselesinde her üç devlet de Yalta Konferansına, kendi kafalarındaki amaç ve tasarılarla katılmışlardır.

Başkan **Roosevelt** Yalta'ya gelirken kafasını meşgul eden başlıca iki mesele vardı. **Birincisi**, Başkan Wilson gibi, o da Birleşmiş Milletler Teşkilatının kurulmasına büyük önem veriyordu. Roosevelt'e göre, savaş bittikten sonra Amerikan kuvvetlerinin Avrupa'da kalmasına Amerikan kamu oyu razı olamazdı. Bu sebeple, savaştan sonra Amerika çekilmeli ve Avrupa devletlerini kendi anlaşmazlık ve meseleleri ile baş başa bırakmalıydı. Fakat Amerika'nın bunu yapabilmesi için, barışı etkili bir şekilde koruyacak bir milletlerarası teşkilat kurulmalıydı. Bu yapılırsa, Amerika'nın gözü arkada kalmazdı. Roosevelt bu endişelerini Yalta'da Stalin'e de söylemiştir. Stalin'in bundan büyük hoşnutluk duyduğuna şüphe yoktur.

Roosevelt'in **ikinci** meselesi de, Uzakdoğu savaşına Sovyet Rusya'nın da bir an önce katılması ve bu bölgede de savaşın en kısa zamanda sona erdirilmesiydi.

İngiltere'ye gelince: Churchill'e göre, önce Almanya'ya uygulanacak muamele, Polonya meselesinin çözümlenmesi, savaştan sonra Avrupa'daki kuvvetler dengesinde Fransa'nın yeri, Balkanlarda ve İran'da İngiliz nüfuzu gibi meseleler her şeyden önce çözümlenmeliydi. Ancak bu meselelerden sonra milletlerarası teşkilat önemli olabilirdi.

Stalin'e gelince; onun hakkında o zamanki şartlara göre tahmin olunan şudur: Kafasında üç önemli mesele vardı. Birincisi, savaştan sonra Rusya'nın ekonomik kalkınmasını sağlamak. Bunun için gerekli iki kaynak da, Amerika'nın vereceği kredi ile Almanya'dan alınacak tamirat borcu olabilirdi. İkincisi, Çarlık Rusya'nın 1904-1905 savaşında Uzakdoğu'da uğramış olduğu kayıpları tekrar geri almak. Üçüncüsü de, Almanya'nın muhtemel saldırısına karşı Rusya'nın güvenliği için gerekli tedbirleri şimdiden almak. Bunun için de Doğu Avrupa memleketlerinde halk demokrasileri kurulmalıydı. Tarafların bu tasarıların egemen olduğu Yalta Konferansı 4 Şubattan 11 Şubat 1945'e kadar sürdü. Görüşülen meseleler ve sonuçları şöyledir:

- Uzakdoğu: Sovyetler Uzakdoğu savaşına katılmayı kabul ettiler. Fakat bir çok tavizler alarak. Güney Sakhalin ile civarındaki adalar, Port Arthur deniz üssü ve Kuril adaları Sovyetlere verilecek ve Mançurya Çin'in egemenliği altında kalmakla beraber, Doğu Çin Demiryolları ve Güney Mançurya Demiryolları Rusya ile Çin tarafından ortak olarak işletilecekti. Dış milletlerarası liman olacak, fakat burada Sovyet Rusya'nın üstün menfaatleri tanınacaktı. Dış Moğolistan'da statüko korunacaktı. Sovyetlerin kışkırtmasıyla Dış Moğolistan'da 1924 de bir halk cumhuriyeti kurulmuş ve Çin bunu bu tarihe kadar tanımamıştı.
- Uzakdoğu hakkındaki bu anlaşma son derece gizli tutulmuş ve Chiang Kai-shek'e bile haber verilmemiştir.
- Almanya: Almanya esas itibariyle üç işgal bölgesine ayrılacak, fakat İngiltere ve Amerika kendi bölgelerinde Fransa'ya da bir kısım ayıracaklardı. Aynı şekilde Berlin şehri de ortak işgal altında bulunacaktı.
- Tamirat Borçları: Rusların sunduğu plana göre, Almanya 20 milyar dolar tamirat borcu ödeyecek ve bunun yarısını Sovyet Rusya alacaktı. 20 milyar doların yarısı, iki yıl içinde ve makina, sınai teçhizat şeklinde menkul sermaye olarak ödenecek ve geriye kalanı da 10 yıl içinde Almanya'nın çeşitli üretiminden alınacaktı. Alman ağır sanayiinin % 80'i yok edilecekti.
- Amerika ve İngiltere bu şartları çok ağır bulduklarından, bu işin müzakeresi sonraya bırakıldı. Fakat 20 milyar rakamı müzakerelere esas teşkil edecekti.

- Birleşmiş Milletler: Burada bahis konusu olan veto ve üyelik meselesiydi. Güvenlik Konseyinin devamlı üyeleri için veto ilkesi kabul edildi. Üyelik meselesinde ise Ruslar, Türkiye ile, Rusya ile diplomatik münasebetler kurmamış olan Güney Amerika devletlerinin Birleşmiş Milletler Teşkilatına üye olarak alınmamalarını istedi. Tartışmalardan sonra, 1 Mart 1945'e kadar ortak düşmana savaş ilan etmiş olanların üyeliğe alınması kabul edildi. Bunun üzerine Türkiye 23 Şubat 1945'de Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etti.
- Polonya Meselesi: Varşova'da bulunan geçici Polonya Hükümetinin en kısa zamanda gizli oya dayanan serbest ve demokratik seçimler yapmasına karar verildi. Lakin demokratik seçimle tarafların anladığı şey birbirinden çok farklıydı. Polonya'nın doğu sınırları için, 1919 Paris Barış Konferansında tespit edilen Curzon Çizgisi kabul edildi. Batı sınırları için Ruslar, Oder-Neisse nehirleri çizgisini ileri sürdü. İngiltere Polonya'nın Almanya'dan toprak almasını istemediğinden, sınırların çizilmesi işi sonraya bırakıldı. Polonya meselesinde özellikle İngiltere ile Rusya çatışıyordu.
- Kurtarılan Avrupa Hakkında Demeç: Bu demeçle, eski Nazi Almanya'sı peyki olan memleketlerde demokratik rejimlerin kurulacağı belirtilmekteydi.
- İran: Bu sırada Kuzey İran'da Ruslar, bu bölgelerin Rus askerinin işgali altında bulunmasından faydalanarak, petroller dolayısıyla bu bölgeyi İran'dan ayırmak için bir takım ayrılıkçı hareketleri kışkırtıyorlar ve bu da İngiltere'nin canını sıkıyordu. Fakat Ruslar bu meselenin görüşülmesini sonraya bıraktılar.
- **Boğazlar: Boğazlar statüsünün Sovyet Rusya lehine değiştirilmesine, bu meselenin Dışişleri Bakanları tarafından ele alınmasına, bu durumdan Türkiye'nin de haberdar edilmesine karar verildi.**
- Sonuç: Yalta Konferansından Roosevelt gayet hoşnut olarak ayrıldı. Churchill ise hiç hoşnut değildi. Bunun içindir ki, Churchill hatıralarının Yalta ile başlayan kısmına Demir Perde adını koymuş ve Yalta'yı Finale olarak nitelendirmiştir. Gerçekten **Yalta Büyük İttifak'ın sonu oluyordu**. İşbirliği devresi son buluyor ve şimdi rekabet ve mücadele başlıyordu.

Potsdam Konferansı

- ▶ Almanya'nın savaştan çekilmesi Avrupa'da bir sürü problem ortaya çıkarmıştı. Barış düzeninde bunlara bir çözüm bulmak gerekiyordu. Bunun için üç devlet arasında 17 Temmuz-2 Ağustos 1945 tarihleri arasında Berlin yakınında Potsdam'da bir toplantı yapılmıştır.
- ▶ Başkan Roosevelt 12 Nisan 1945 de öldüğü için, **Başkanlık, yardımcısı Harry S. Truman'a** geçmiş ve Amerika'yı Potsdam'da Truman temsil etmiştir. **Temmuz sonunda İngiltere'de seçimler yapılmış ve Muhafazakar Parti seçimi kaybettiğinden, İngiltere'yi konferansın yarısında Churchill, Temmuz sonundan sonra da İşçi Partisi lideri ve yeni Başbakan Clement Attlee temsil etmiştir.**
- ▶ Potsdam Konferansında görüşülen meseleler şunlardır:
- ▶ **Polonya Meselesi:** Rus askerleri Polonya ve Almanya'yı işgal ettikten sonra, Curzon hattına kadar olan Doğu Polonya topraklarını kendisi almış, buna karşılık Batıda, Oder-Neisse çizgisine kadar olan Alman topraklarını da Polonya'ya vermişti. Sovyetler bu sınırları Potsdam'da Amerika ile İngiltere'ye tanıtmak istediyseler de, bu iki devlet bu sınırları tanımadı. Bunun üzerine, Polonya'nın Batı sınırları Almanya ile yapılacak barışa bırakıldı. Bu barış şimdiye kadar yapılmadığına göre, Polonya'nın bugünkü Batı sınırları fiili bir duruma dayanmaktadır. Öte yandan Sovyetler, 16 Ağustos 1945 de Polonya ile yaptıkları bir anlaşma ile, Polonya-Rusya sınırını bu devlete Curzon çizgisi olarak kabul ettirdiler.
- ▶ **Almanya Meselesi:** Almanya'daki bütün Nazi müesseseleri ortadan kaldırılarak, dört devlet kendi işgal bölgelerinde demokratik rejimin kurulmasına ve ayrıca, Alman savaş sanayiinin barış ekonomisinin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde organize edilmesine beraberce çalışacaklardır. İngiltere ve Amerika, Alman endüstrisinin kökünden yıkılmasına engel oldular. Tamirat borcu için de herhangi bir rakam tesbit edilmedi. Sovyet Rusya, Amerikan, İngiliz ve Fransız işgal bölgelerinden tamirat borcu alamayacaktı. Ancak barış ekonomisi için gerekli olmayan sınai teçhizatın pek az bir kısmı Sovyetlere verilecekti. Alman donanmasının çok büyük bir kısmı tahrip edilecekti. Savaş suçluları yargılanacaktı.
- ▶ **Avusturya:** Almanya'da olduğu gibi, Avusturya ve Başkenti Viyana da dört devlet arasında işgal bölgelerine ayrıldı.

- **İtalya:** İtalya'nın 1943'denberi Demokrasilerle işbirliği yaptığı göz önünde tutularak, bu devletle yapılacak barış ilk önce ele alınacak ve barış hükümleri mümkün olduğu kadar yumuşak tutulacaktı. İtalya meselesi tartışılırken Sovyetler İtalyan sömürgelerinden de pay istemişlerdir. Bu sömürgelerin Akdeniz ve Kızıldeniz kıyılarında bulunduğu düşünülürse, Sovyetlerin niyetlerinin ne olduğu açıkça meydana çıkar. Batılılar bu isteği kabul etmemekle beraber, meselenin barışın hazırlanması sırasında ele alınmasına karar verdiler.
- Sovyet kontrolü altındaki devletlerle Barış: Bu devler, Sovyetlerin askeri işgali altına düşmüş olup, hükümetlerinde komünistlerin egemen olduğu **Romanya, Bulgaristan ve Macaristan'dı**. Sovyetler barış yapılmadan önce, Amerika ve İngiltere'nin bu memleketlerdeki hükümetleri tanımalarını istedi. Bu iki devlet ise bunlarla barış yapılmadıkça, bu tanımayı reddettiler.
- **İspanya:** Bu memleket savaşa katılmamakla beraber, Mihver'le sıkı işbirliği yaptığı için Birleşmiş Milletler Teşkilatına alınmayacaktı.
- **İran:** İran'ın derhal boşaltılmasına karar verildi.
- **Boğazlar:** Sovyetler, Türkiye'nin zayıf olması hasebiyle, serbest geçiş için gereken garantiyi sağlayamadığını, bu sebeple Boğazların Sovyet Rusya ile Türkiye'nin ortak kontrolü altına konulmasını istediler. Yani Ruslar Boğazlarda üs istiyorlardı. Tabiatıyla bu istek kabul edilmedi. **Amerika ve İngiltere ise Ruslar için ancak Boğazlardan tam geçiş serbestisine taraftardılar.** Mesele hakkında karar alınmayıp, her devletin kendi görüşünü Türkiye'ye bildirmesine karar verildi.
- **Tuna Nehri:** Tuna nehri üzerinde bulunan bütün memleketler şimdi Sovyetlerin askeri işgali altında olduğundan, Tuna nehri fiilen Sovyet egemenliği ve kontrolü altına girmiş olmaktaydı. Bunun için Tuna'da gidiş-geliş serbestisinin sağlanması meselesinin de ele alınmasına karar verildi.
- **Rusya'nın Uzakdoğu Savaşına Katılması:** Sovyetler, 1945 Ağustos ayının ikinci yarısında Uzakdoğu savaşına katılmayı kabul etmişlerdir. Fakat buna lüzum kalmadan Amerika Japonya meselesini kendisi çözümlendi.

- ▶ Doğu Cephesinde Almanya inisiyatifi Rusya'ya kaptırmıştı. Bundan sonra Ruslar ilerlemeye ve Almanlar da gerilemeye başlayacaktır. 1943 Martında Kafkasya Almanlardan temizlenmiş, Leningrad ve Moskova üzerindeki Alman tehdidi bertaraf edilmişti. Stalingrad savaşın dönüm noktası oldu.
- ▶ **Uzakdoğu ve Pasifik Cephesi:**
- ▶ Japonya Amerika'ya saldırarak savaşa katıldıktan sonra, onun da durumu 1942 yılı sonuna kadar iyi gitmiştir. Japon ilerlemesi de başlangıçta hızlı gelişmiştir. 1941 yılı kapanırken, Gilbert, Guam ve Wake adaları ile Hong Kong'u ele geçirmiş ve Malezya, Filipinler ve Borneo'ya çıkarma yapmıştı. 1942 Nisanında bütün Filipinler Mayıs 1942 ortalarında Birmanya, Şubat ve Martta Cava ve Sumatra yine Şubat ayında Singapur Japonların eline geçti. Singapur'la birlikte 70.000 kişilik bir İngiliz kuvveti de Japonlara esir düştü. Japonlar Ocak ayı sonunda da Borneo, Celebes adalarını ve Yeni Britanya'yı işgal etmişlerdi.
- ▶ Birmanya'nın Japonya'nın işgali altına düşmesi, Hindistan bakımından çok tehlikeliydi. Bu sebeple, bu tehlikeyi önlemek için Hindistan'dan ve Chiang Kai-shek vasıtasıyla Çin'den karşı taarruza geçildi. Pasifikteki Japon yayılması da deniz savaşları ile önlendi.
- ▶ 1942 Şubatında Cava Denzinde yapılan bir deniz savaşını Müttefikler kaybettiler. 7-8 Mayıs 1942 de yapılan Mercan Denizi (Coral Sea) deniz savaşında Japonya az kayıplara uğramakla beraber, savaşta zaferi sağlayamadı. 3-5 **Haziran 1942 de yapılan Midway deniz savaşı ise Japonya için ağır darbe oldu.** Japonlar 4 uçak gemisi, 4 kruvazör, 8 nakliye gemisi ve 250 uçak kaybettiler. 13 Kasım 1942 de yapılan Guadalcanal savaşında da Japonya 28 gemi kaybetti. Japonların bu yenilgileri **Amerika'nın deniz üstünlüğünü açık olarak ortaya koyuyordu. Bu deniz savaşları ile Japonların Pasifikteki ilerleyişi durdurulmuştur.**

- 1943 yılından itibaren durum Müttefiklerin lehine döndü. Bu yıl içinde 14.5 milyon ton gemi yapmışlar, buna karşılık sadece 3.5 milyon ton ticaret gemisi kaybetmişlerdir. Almanya'nın denizaltı kaybı ise 237 idi. Üstelik 1943 yılından itibaren Amerikan ve İngiliz hava kuvvetleri Almanya'nın endüstri bölgelerini ağır bombardımana başlamışlardı. 1943 yazında gündüzleri 300 Amerikan uçağı, geceleri de 800 İngiliz uçağı Almanya üzerinde uçuyordu.
- 1944 yılı Almanya için çok daha kötü oldu. 241 denizaltı kaybetti. Müttefikler 1.4 milyon ton ticaret gemisi kaybetmelerine karşılık 13.3 milyon ton gemi yaptılar.
- 1945 yılının ilk dört ayında Almanya 153 denizaltı kaybetti. Müttefikler ise 458.000 ton gemi kaybetmelerine karşılık, 3.8 milyon ton yeni gemi yaptılar.

➤ Hava Muharebeleri:

- Hava muharebelerinin ilk ve önemli safhasını, daha yukarıda sözünü ettiğimiz İngiltere muharebesi teşkil etmiştir. 31 Ekim 1940 da Almanya'nın başarısızlığı ile sona eren bu muharebeden sonra da Alman uçakları, 1941 Mayıs sonuna kadar İngiltere'ye yapmakta oldukları hava akınlarına devam etmişlerdir. 1941 Martı geldiğinde, son on ay içinde Almanya 4.200 uçak, İtalya 1.100 uçak ve İngiltere de 1.800 uçak kaybetmişti.
- 1941 yılı sonunda Amerika'nın savaşa girmesi, hava muharebelerinde bir denge sağlamıştır. Bunun içindir ki, 1942 yılında İngiltere'nin Almanya'ya yaptığı hava akınları hem artmış ve hem de şiddetlenmiştir. Mesela, 30 Mayıs 1942 günü Köln üzerine yapılan bir buçuk saatlik akında 2.700 ton bomba atılmış, Köln'deki kimya endüstrisi büyük hasara uğramış ve 20.000 kişi ölmüştür.

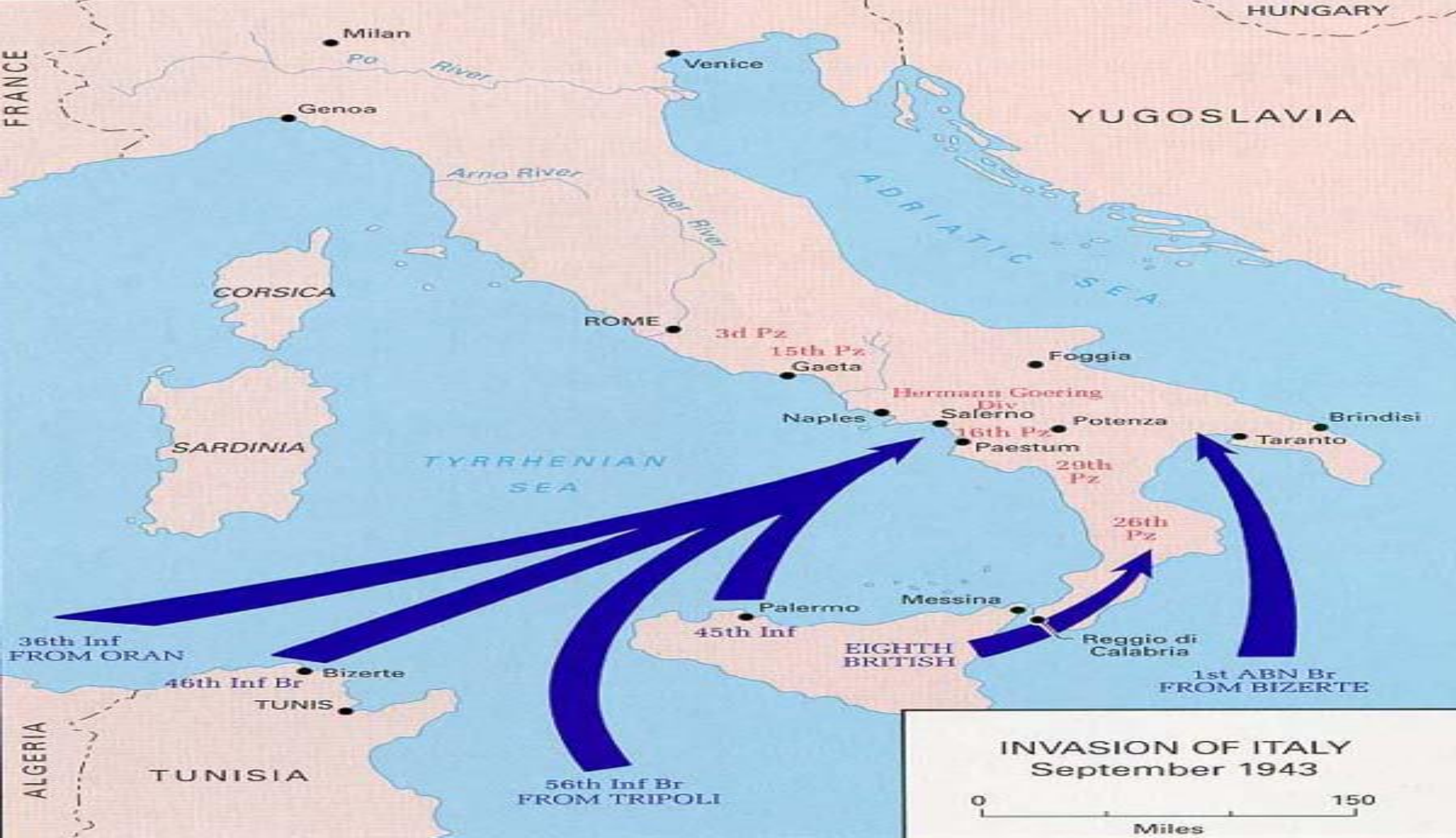
- 1942 Kasım ayında Amerikan kuvvetlerinin kuzey Afrika'ya çıkması, bir yandan Kuzey Afrika muharebelerinin 1943 Temmuzunda Müttefiklerin zaferiyle kapanmasını sağlamış ve öte yandan da hava muharebelerinin bu alanda yoğunlaşması sonucunu vermiştir. Kuzey Afrika'dan kalkan müttefik uçakları İtalya, Avusturya, Güney Almanya ve Romanya petrol alanlarını bombardımana başlamışlardır. Bununla beraber, Almanya bu sırada havacılıkta bazı teknik gelişmeler elde etti. Bunların birincisi, **Alman avcı uçaklarının radarla teçhiz edilmesi, ikincisi de şimdi roket kullanmaya başlamasıydı. Bu iki teknik gelişme Müttefiklerin bombardıman uçaklarının ağır kaybına sebep olmuştur.**
- 1944 yılı geldiğinde havalarda inisiyatif artık tamimiyle Müttefiklerin eline geçmiştir. 1944 yılının en şiddetli hava muharebeleri Şubat ve Mart aylarında olmuş ve Müttefikler Almanya'nın bombardımanında 2.5 tonluk bombalar kullanmışlardır.
- 6 Haziran 1944 de Normandie'de Müttefiklerin ikinci cepheyi açmaları üzerine, stratejik hava bombardımanının yerini taktik bombardıman almıştır. Müttefik uçakları akınlarını Alman cephesi üzerine yöneltmişlerdir. İkinci cephenin açılması, Almanya'nın hezimetini tamamlamıştır.

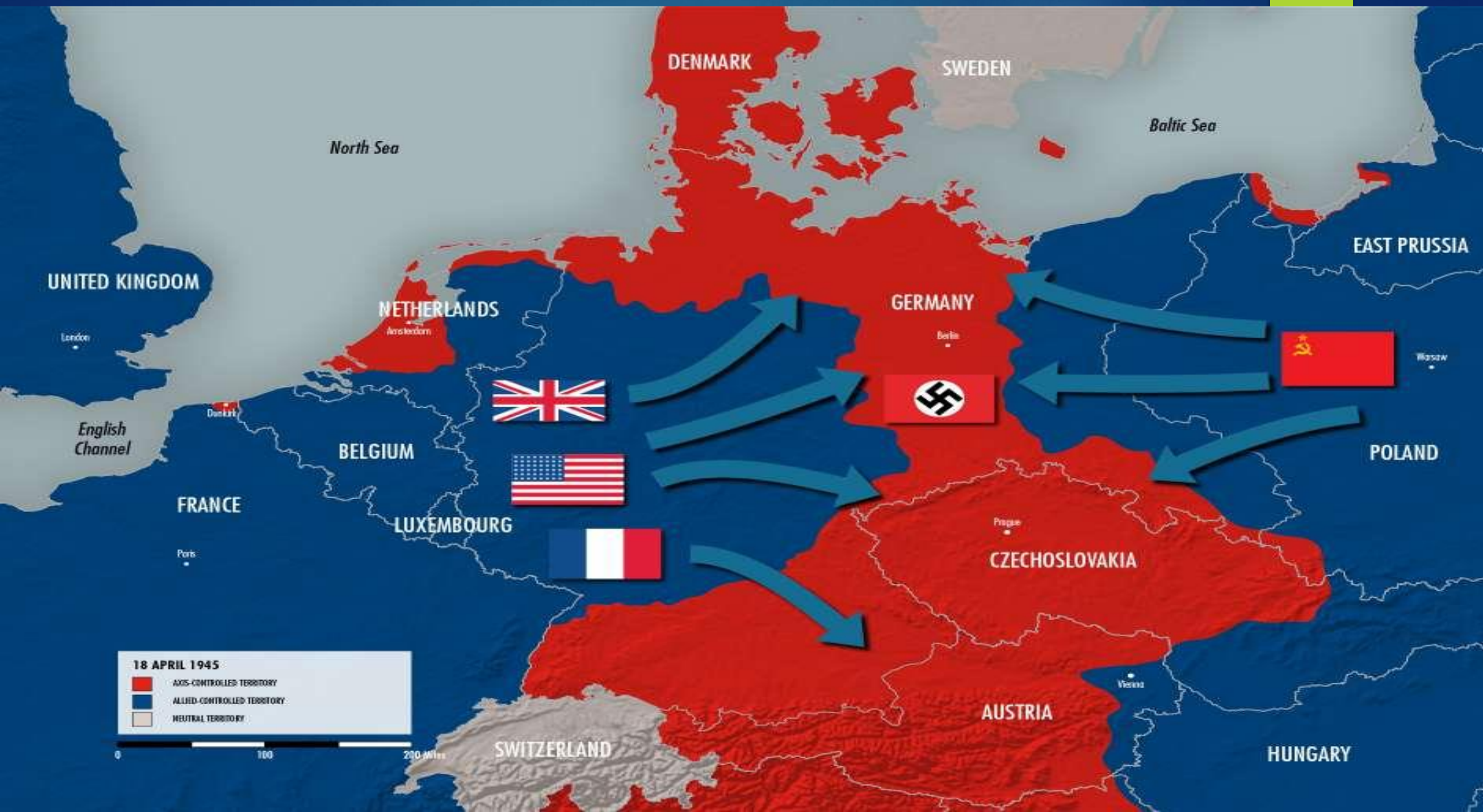
- Kuzey Afrika Cephesi: İngiliz kuvvetleri 1941 Şubatında Bingazi körfezinde Agheila'ya ulaşmışlardı. İtalya'nın bu başarısızlığı üzerine Almanya General Rommel komutasında ve Afrika Korps adını alan bir kısım kuvvetini kuzey Afrikaya yolladı. Rommel kuvvetleri bir süre hazırlandıktan sonra 24 Mart 1941 de taarruza kalktılar. İngiliz kuvvetlerini geri iterek Libya-Mısır sınırında Sollum'a kadar ilerlediler. Fakat taarruza devam edemeyip orada durdular.
- Rus-Alman savaşının çıkmasıyla Almanya Kuzey Afrika'ya takviye kuvveti gönderemedi. Bu sebeple muharebede birkaç aylık bir duraklama oldu. Bu duraklamada her iki taraf da hazırlandı ve 18 Kasım 1941 de İngilizler karşı taarruzda bulunup, Aralık ayı başında tekrar Agheila'ya geldiler. Ocak ayında tekrar taarruza başlayan Alman kuvvetleri İngilizleri gerilettiler. Bundan sonra Rommel İngilizleri üç ay kadar rahat bıraktı. Mayıs 1942 sonunda tekrar taarruza başlayarak, Haziran sonunda, İskenderiye'nin 20 mil kadar batısında bulunan El-Alamein'e ulaştı. Bunun üzerine Hitler, Rommel'e Mareşallik rütbesini verdi. Mihver'in Kahireye girmesi gün meselesi sayılıyor ve Mussolini de Mihver kuvvetlerinin başında Kahire'ye girmek için hazırlanıyordu. Mısır'ın ele geçirilmesi halinde bütün Orta Doğu petrolü Mihver'in eline geçecekti.

- Mareşal Rommel 1 Temmuzdan itibaren, İngilizlerin kuvvetli bir savunma kurdukları El-Alamein cephesine tekrar taarruza girişti. Taarruz iki ay devam etti. General Montgomery komutasındaki İngiliz kuvvetleri inatçı bir mukavemet gösterdiler. Rommel İngiliz cephesini sökemedi. Bundan sonra Mihver için kuzey Afrika'da hezimet başlıyordu.
- 23 Ekim 1942'den itibaren General Montgomery Mihver cephesine karşı taarruza başladı. Taarruz başarılı oldu ve Mihver kuvvetleri gerilemeye başladı. 23 Aralık 1942 de Müttefik kuvvetleri Trablus'a girdiler. Libya aşağı yukarı Müttefiklerin eline geçmiş oluyordu.
- Öte yandan, **8 Kasım 1942 günü General Eisenhower komutasındaki Amerikan kuvvetleri de, Fas'ın Atlantik kıyıları ile Cezayir kıyılarına çıkmaya başlamıştı. Bu çıkarmanın amacı, Almanya'nın İspanya üzerinden yapabileceği bir hareketi önlemektir.**
- Amerikan kuvvetlerine, Cezayir'deki Vichy kuvvetleri de katıldı. Bu kuvvetler Cezayir'i ele geçirdikten sonra, Tunus'a girdiler. 12 Mayıs 1943 günü Tunusdaki Mihver kuvvetleri Müttefiklere teslim oldu. Teslim olan Mihver kuvvetlerinin sayısı 252.000 kişi, 16 Alman ve 10 İtalyan generali idi.
- Kuzey Afrika muharebeleri sona ermiş ve Akdeniz'in güney kıyılarına Müttefikler egemen olmuşlardı.

► İtalya'nın çökmesi

- Kuzey Afrika'yı ele geçiren Müttefikler, İtalya'yı işgal etmek üzere, 10 Temmuz 1943 günü Sicilya'ya 160.000 kişilik bir kuvvet çıkardılar. Ağustos ortasında bütün adanın işgali tamamlandı. Mihver kuvvetleri burada 100.000 esir verdi.
- Müttefiklerin Sicilya çıkarması İtalya'nın iç durumunda büyük bir değişiklik meydana getirdi. **İtalya'nın, savaşın başından beri peş peşe uğradığı başarısızlık İtalyan halkında rejime karşı bir hoşnutsuzluk uyandırmıştı.** Sicilya çıkarması üzerine **24 Temmuz 1943 günü toplanan Büyük Faşist Konseyi, 10 saatlik tartışmalardan sonra Mussolini'yi iktidardan düşürdü.** Mussolini istifa etmek zorunda kaldı. Yeni hükümetin başına Mareşal Badoglio geçti ve Mussoliniyi tutuklatıp Faşist Partisini de lağvetti. Mussolini Abruzzes dağlarında bir otele hapsedildi.
- Mareşal Badoglio **İtalya'nın** savaşa devam edeceğini ilan etmekle beraber, bir yandan da İspanya vasıtasıyla barış için Müttefikler nezdinde teşebbüste bulundu. Müttefikler mütarekeyi kabul etti ve mütareke **3 Eylül 1943 de imzalandı.** Buna göre, İtalya Müttefik kuvvetlerine her türlü kolaylığı gösterecek, İtalyan donanması Müttefiklere teslim edilecek ve İtalya hiçbir şekilde Almanya'nın yanında savaşmayacaktı. 13 Ekim 1943'de de İtalya Almanya'ya savaş ilan etti.
- İtalya'nın savaştan çekilmesi Almanya için bir darbe oldu. Şimdi bütün Akdeniz hemen hemen Müttefiklerin egemenliği altına giriyor ve Almanya İtalyan donanmasından yoksun kalıyordu. Bundan daha önemlisi, **İtalya'nın çökmesiyle birlikte Yunanistan ve Yugoslavya'da milli kurtuluş hareketlerinin faaliyete geçmesiydi.**
- Badoglio hükümeti mütarekeyi imzalamakla beraber, İtalya'daki Alman kuvvetleri mukavemete devam ediyordu. Bu sebeple Müttefikler, 3 Eylül'de Calabria'da Reggio'ya, 9 Eylülde de Napoli'nin biraz güneyindeki Salerno ve Toranto'ya çıkarma yaptılar. 12 Eylülde Almanlar Mussolini'yi Abruzzes dağlarından kaçırdılar. Alman kuvvetleri yarımada gerilemekle beraber, Müttefiklerin Roma'ya girmesi ancak 4 Haziran 1944 de mümkün olabildi.

DENMARK

SWEDEN

Baltic Sea

North Sea

UNITED KINGDOM

London

English Channel

Dunkirk

NETHERLANDS

Amsterdam

BELGIUM

FRANCE

Paris

LUXEMBOURG

GERMANY

Berlin

EAST PRUSSIA

Warsaw

POLAND

Prague

CZECHOSLOVAKIA

Vienna

AUSTRIA

SWITZERLAND

HUNGARY

18 APRIL 1945

- AXIS-CONTROLLED TERRITORY
- ALLIED-CONTROLLED TERRITORY
- NEUTRAL TERRITORY

0 100 200 Miles